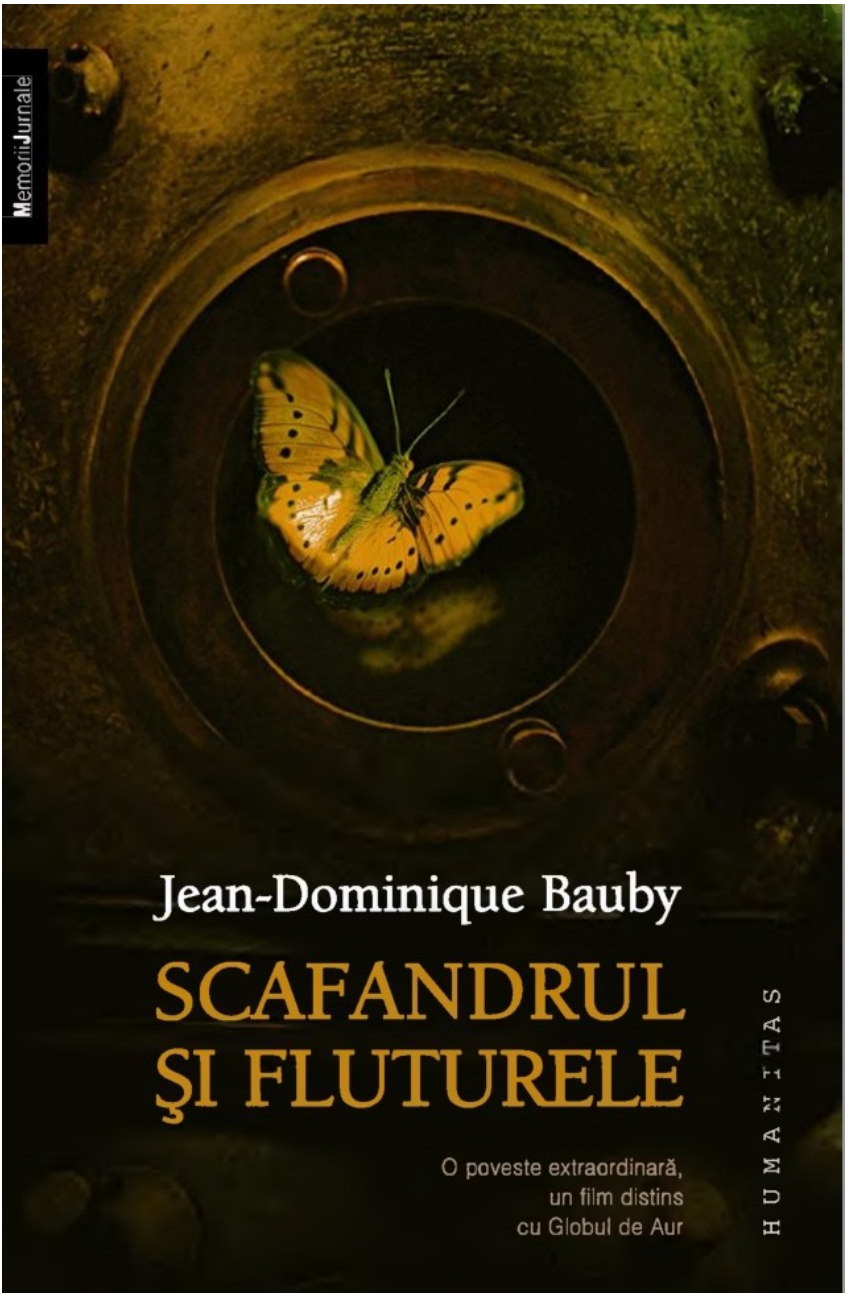
MemoriiJurnale
Jean-Dominique Bauby
SCAFANDRUL ŞI FLUTURELE
O poveste extraordinară, un film distins cu Globul de Aur
HUMANITAS

Bestseller internaţional, vândut în peste un milion de exemplare şi tradus în 30 de limbi, cartea lui Jean-Dominique Bauby stă la baza filmului omonim al lui Julian Schnabel – Premiul Bafta pentru cea mai bună ecranizare –, peliculă distinsă în 2008 şi cu Globul de Aur pentru cel mai bun film, Premiul pentru cel mai bun regizor, Premiul pentru cel mai bun actor şi titlul Cel mai bun film la Gala Premiilor Lumière.

„În cartea sa, Bauby a reuşit un nemaipomenit experiment alchimic: să transforme oroarea în înţelepciune."

The New York Times

„Datorită îndrăznelii şi sincerităţii lui Bauby..., ceea ce putea fi un tablou al neputinţei şi durerii devine explorare pe viu a conştiinţei şi imn închinat libertăţii."

Washington Post

„Filmul a făcut un lucru pe care cititorii l-ar fi crezut imposibil: a intensificat frumuseţea excepţională a acestei cărţi."

Wall Street Journal

...Acum, când să fac saltul periculos în propriul meu trecut, simt că ameţesc. Nu ştiu de la ce capăt să apuc orele acelea apăsătoare şi inutile, imposibil de adunat, întocmai ca biluţele de mercur dintr-un termometru frânt în două. Cuvintele se eschivează. Cum să evoci graţia şi căldura trupului tânăr al brunetei înalte lângă care te-ai trezit pentru ultima dată, fără să-i acorzi atenţie, aproape morocănos? Totul era cenuşiu, păstos şi resemnat: cerul, oamenii, oraşul hărţuit de mai multe zile de greva din Transporturi. Alături de milioanele de parizieni, eu şi Florence intram în malaxorul încâlcit al zilei, cu privirile goale, cu feţele trase, ca nişte zombi. Executam mecanic toate gesturile acelea care, astăzi, mi se par miraculoase: să te bărbiereşti, să te-mbraci, să-ţi bei ciocolata...

ISBN 978-973-50-2058-3

ELLE
LECTURĂ OBLIGATORIE

Născut în 1952 în Franța, tată a doi copii, jurnalist, JEAN-DOMINIQUE BAUBY a fost redactor-șef al revistei *Elle*. Pe 8 decembrie 1995, un accident vascular l-a aruncat într-o comă profundă din care avea să iasă, dar cu toate funcțiile motrice distruse. E un pacient atins de sindromul *locked-in*, tradus literal: închis în sine. Nu mai poate mișca, mânca, vorbi și nici măcar respira fără ajutor. În tot acest corp inert, mai mișcă un singur ochi. Acest ochi – stângul – e legătura lui cu lumea, cu ceilalți, cu viața. Acest ochi îl ajută să scrie cartea. Moare pe 9 martie 1997.

De același autor, *Raoul Levy, un aventurier du cinema*, Lattès, Paris, 1994.

Jean-Dominique Bauby
SCAFANDRUL ȘI FLUTURELE

Traducere din franceză
de LIDIA BODEA

ISBN 978–973–50–2058–3

HUMANITAS
2008

LE SCAPHANDRE ET LE PAPILLON
1997, Editions Robert Laffont

Pentru Théophile și Céleste, dorindu-le
cât mai mulți fluturi.

Toată gratitudinea mea se îndreaptă înspre
Claude Mendibil, al cărei rol esențial în scrierea acestor
pagini va fi limpede pe măsura citirii lor.

Prolog

Dincolo de perdeaua de pânză roasă de molii, o lumină lăptoasă anunță apropierea zorilor. Mă dor tălpile, îmi simt capul greu, ca o nicovală, parcă tot trupul mi-ar fi băgat într-un costum de scafandru. Camera mea iese încet-încet din penumbră. Privesc atent fotografiile celor dragi, desenele copiilor, afișele, biciclistul din fier alb pe care mi l-a trimis în ajun un coleg de la Paris și puterea care apasă peste patul în care sunt încrustat de șase luni, ca un crustaceu într-o cochilie părăsită.

Nu-mi trebuie prea mult timp de gândire ca să pricep unde sunt și să-mi aduc aminte că viața mea s-a schimbat brusc într-o vineri, pe 8 decembrie, anul trecut.

Până atunci, nici măcar n-auzisem vreodată vorbindu-se despre trunchiul cerebral. În ziua aceea, când un accident cardiovascular a scos din funcțiune trunchiul cu pricina, am descoperit cum nu se poate mai direct această componentă de bază a computerului nostru de bord, puntea obligatorie dintre creier și terminațiile nervoase. Mai demult, accidentul cerebral era numit apoplexie și, în urma lui, mureai pur și simplu. Progresul tehnicilor de reanimare a sofisticat pedeapsa. Poți scăpa, dar blocat în ceea ce, pe bună dreptate, medicina anglo-saxonă numește locked-in syndrome*. Paralizat de la creștet până în tălpi, pacientul e prizonier în el însuși, cu spiritul perfect intact și având drept unic mijloc de comunicare bătaia pleoapei stângi.*

Se-nțelege, ultimul pus la curent cu toate aceste extrem de agreabile lucruri e chiar cel direct interesat. În ceea ce mă privește, am avut dreptul la douăzeci de zile de comă și câteva săptămâni de confuzie totală până să realizez cu adevărat proporțiile dezastrului. Am redevenit conștient abia pe la sfârșitul lui ianuarie, aici, în camera 119 a Spitalului din Berck, scăldată acum de cele dintâi raze ale zilei.

E o dimineață ca oricare alta. De la ora șapte, clopotul capelei începe din nou, la fiecare sfert de ceas, să marcheze fuga timpului. După armistițiul de peste noapte, plămânii mei chinuiți suflă zgomotos. Sub cearșaful galben, crispate, mă dor mâinile, dar nu știu să spun dacă sunt fierbinți sau înghețate. Încerc să lupt împotriva anchilozei și-atunci declanșez o

mișcare involuntară, care face ca brațele și picioarele să mi se miște câțiva milimetri. E, adeseori, suficient ca să-ți simți mai ușor un membru dureros.

Costumul de scafandru strânge mai puțin, iar spiritul poate hoinări ca un fluture. Câte nu sunt de făcut! Să zbori prin spațiu sau prin timp, să pornești înspre Țara de Foc ori către curtea regelui Midas...

Poți trece pe la femeia pe care-o iubești, ca să te strecori lângă ea și să-i mângâi chipul încă adormit. Poți visa oricât și la orice, poți găsi Lâna de Aur, îți poți împlini visele de copil și visările de adult.

Dar gata, trebuie să mă adun! În primul rând, trebuie să pun la punct începutul acestor carnete de călătorie imobilă, ca să fiu pregătit atunci când persoana trimisă de editorul meu va veni să le transcrie, sub dictare, literă cu literă. În mintea mea, macin de câte zece ori fiecare frază, tai un cuvânt, adaug un adjectiv, apoi învăț textul pe de rost, paragraf cu paragraf.

Șapte jumătate. Infirmiera de serviciu îmi întrerupe firul gândurilor. Urmând un ritual precis, trage perdeaua, verifică traheotomia, picăturile, apoi pornește televizorul. Vrea informație. Pe moment, un desen animat spune povestea celui mai rapid broscoi din Vest. Ce-ar fi să fac un legământ, ca să fiu preschimbat în broscoi?

Scaunul

Nu mai văzusem până atunci atâtea halate albe în strâmta mea cameră. Infirmierele, îngrijitorii, kinetoterapeuta, psihologa, ergoterapeuta, neurologul, internii și chiar șeful cel mare – tot spitalul se adunase cu acel prilej. Când au intrat, împingând mașinăria până la patul meu, mai întâi am crezut că un nou locatar luase spațiul în stăpânire. Instalat la Berck de câteva săptămâni, mă apropiasem din ce în ce mai mult, cu fiecare zi, de țărmurile conștiinței, dar tot nu înțelegeam ce legătură ar fi putut exista între mine și un scaun cu rotile.

Nimeni nu-mi desenase tabloul exact al situației în care mă aflam, așa că, pornind de la șușoteli adunate de ici de colo, îmi făurisem încrederea că-mi voi recupera foarte curând vorbirea și gesturile.

Spiritul meu hoinar își făcea o mie de planuri: un roman, călătorii, o piesă de teatru, comercializarea unui cocteil de fructe, invenție proprie. Să nu mă-ntrebați rețeta, am uitat-o. M-au îmbrăcat imediat. „Face bine la moral!”, a spus sentențios neurologul. După cămașa de spital din nailon galben, aș fi putut, la urma urmei, să mă bucur de cămașa în carouri, de pantalonii vechi și de puloverul lălâu, doar că era un coșmar să le-mbrac. Sau, ca să fiu exact, să le văd trase, după nenumărate contorsionări, peste acest corp flasc și dezarticulat, care nu-mi mai aparținea decât ca să mă facă să sufăr.

După ce, în sfârșit, am fost gata, a-nceput și ritualul. Doi malaci m-au prins de după umeri și de picioare, m-au ridicat din pat și, fără prea multe menajamente, m-au așezat în scaun. Dintr-un bolnav oarecare, devenisem un handicapat. Ca în luptele cu taurii, când ceremonialul îi permite junelui novillero să ia locul matadorului.

N-am primit aplauze, dar a fost cât pe ce. „Nașii” au făcut cu mine turul etajului, ca să se asigure că poziția așezat nu declanșa spasme incontrolabile, iar eu am stat chitic, prea ocupat să cântăresc brutala scădere a perspectivelor mele. A fost nevoie doar de o pernuță specială pe care să-mi sprijin capul, pentru că se legăna încolo și-ncoace, într-un mod foarte asemănător cu acela al femeilor din triburile africane cărora le-a fost scos șirul de inele care le susținuse gâtul ani la rând. „Sunteți în regulă pentru scaunul cu rotile”, comentă

ergoterapeuta cu un zâmbet care încerca să dea cuvintelor sale un aer de veste bună, când, de fapt, acestea răsunau în urechile mele ca un verdict. Brusc, întrezăream realitatea crudă. La fel de orbitoare precum ciuperca unei explozii atomice. Mai tăioasă decât lama ghilotinei. Au plecat cu toții; trei infirmieri m-au culcat înapoi în pat, în timp ce eu mă gândeam la gangsterii din filme, care se străduiesc să înghesuie în portbagajul mașinii cadavrul nefericitului căruia tocmai i-au ciuruit pielea. Scaunul a ajuns într-un colț, părăsit, cu hainele mele aruncate peste spătarul din plastic albastru-închis. Înainte ca ultimul halat alb să iasă, i-am făcut semn să deschidă televizorul. Era „Des chiffres et des lettres”, emisiunea preferată a tatălui meu. De dimineață, ploaia nu contenea să cadă peste dale.

Rugăciunea

Până la urmă, șocul legat de scaunul cu rotile s-a dovedit salutar. Lucrurile s-au mai limpezit. N-am mai visat cai verzi pe pereți și i-am eliberat din tăcerea lor pe cei dragi, care, de la accident, ridicaseră un fel de baraj de afecțiune în jurul meu. Subiectul nemaifiind unul tabu, am început să vorbim despre *locked-in syndrome*. Mai întâi și-ntâi, e o raritate. Chiar dacă asta nu mă consolează cu nimic, ideea e că sunt tot atâtea șanse să cazi în această capcană infernală câte sunt să câștigi potul cel mare la loto. Aici, la Berck, nu suntem decât doi pacienți cu simptome de L.I.S. (*locked-in syndrome*), iar al meu încă e pus la îndoială. Problema e că pot mișca totuși capul, ceea ce, în principiu, nu figurează în tabloul clinic respectiv. Întrucât majoritatea cazurilor sfârșesc în stadiul de legumă, evoluția acestei patologii e prea puțin cunoscută. Tot ce se știe e că, dacă sistemul nervos se pune din nou în funcțiune fiindcă așa-i tună lui, se comportă asemenea unui fir de păr care crește de la rădăcina creierului. S-ar putea deci să fie nevoie de câțiva ani până să-mi pot mișca degetele de la picioare.

De fapt, eventualele ameliorări trebuie căutate la nivelul căilor respiratorii. Pe termen lung, poți spera că vei ajunge să te hrănești mai normal, fără ajutorul sondei gastrice, să respiri natural și să sufli astfel încât corzile vocale să vibreze.

Până una-alta, eu aș fi în culmea fericirii dacă aș reuși să înghit excesul de salivă care-mi inundă permanent gura. Nici nu se face zi și eu mă chinui să-mi împing limba în cerul gurii, încercând să declanșez reflexul de a înghiți. În plus, i-am dedicat laringelui meu săculeții cu tămâie care atârnă de perete, aduși din Japonia de niște colege deopotrivă călătoare și credincioase. E una dintre pietrele altarului care s-a ridicat de pe urma călătoriilor celor din anturajul meu. Spiritele cele mai felurite au fost invocate, pe toate meridianele lumii, pentru mine. Mă străduiesc să pun ceva ordine în toată această vastă mișcare de suflete. Dacă sunt avertizat că pentru mine au fost aprinse lumânări într-o capelă bretonă ori că s-a îngânat o mantra într-un templu din Nepal, atunci găsesc imediat un țel precis al acestor manifestări spirituale. Așa se face că mi-am încredințat ochiul drept unui ascet camerunez mandatat de o prietenă să mă asigure de mizericordia zeilor africani, iar

pentru tulburările de auz, m-am bizuit pe bunele relații pe care le are o mamă-soacră pioasă cu călugării unei confrerii din Bordeaux. Periodic, aceștia îmi consacră mătăniile lor, iar eu mă strecor în abație ca să ascult cântările ce se înaltă la cer. Rezultatele nu sunt, deocamdată, extraordinare, dar, atunci când șapte frați ai aceluiași ordin au fost strânși de gât de niște islamiști fanatici, e foarte adevărat că m-au durut urechile câteva zile la rând. Totuși, aceste înalte protecții nu sunt decât niște ziduri de argilă, pereți de nisip, linii Maginot, pe lângă rugăciunea pe care fetița mea, Céleste, o rostește în fiecare seară înainte de a închide ochii. Și, cum adormim aproape în același timp, mă îmbarc la drum către regatul viselor cu această împărtășanie care mă va feri de toate primejdiile.

Baia

La opt jumătate intră kinetoterapeuta. Siluetă sportivă, profil de monedă romană, Brigitte vine să pună în funcțiune brațele și picioarele anchilozate. Numim asta „mobilizare”, cu o terminologie marțială care se dovedește ridicolă când te uiți la biata trupă: treizeci de kilograme pierdute în douăzeci de săptămâni. Nu contam pe un așa rezultat când, cu opt zile înainte de accident, m-am hotărât să țin regim. Brigitte verifică dacă nu cumva există vreo tresărire care să anunțe ameliorarea. „Încercați să-mi strângeți pumnul”, îmi cere ea. Și, întrucât mi se întâmplă să am uneori iluzia că-mi pot mișca degetele, îmi adun toată energia, de parcă aș vrea să-i frâng falangele – nicio mișcare însă, așa că Brigitte îmi așază mâna inertă înapoi pe suportul care-i ține loc de sipet. Fapt este că singurele schimbări sunt legate de capul meu. Reușesc acum să-l fac să pivoteze la 90°, iar câmpul meu vizual se întinde de la acoperișul de ardezie al clădirii vecine până la nostimul Mickey cu limba scoasă pe care l-a desenat fiul meu, Théophile, pe când nu puteam încă întredeschide gura. După exerciții îndelungi, acum poate fi introdusă o suzetă. Vorba neurologului: „E nevoie de multă răbdare”. Ședința de kinetoterapie se încheie cu un masaj facial. Brigitte își trece degetele calde peste chipul meu, peste zona sterilă, care-mi lasă senzația unei consistențe de pergament, până la bucata inervată, unde încă mai pot încrunta o sprânceană. Linia de demarcație străbate gura, așa că schițez doar câte o jumătate de zâmbet, ceea ce rimează destul de bine cu fluctuațiile stărilor mele de spirit. De exemplu, un episod domestic cum e toaleta îmi poate inspira sentimente dintre cele mai variate.

Într-o zi, găsesc că e de-a dreptul nostim ca, la patruzeci și patru de ani, să fii spălat, întors, șters și înfășat întocmai ca un nou-născut. Ajuns în plină regresie infantilă, mă încearcă o plăcere tulbure. În altă zi, mi se pare că asta e culmea patetismului și-atunci o lacrimă se prelinge prin spuma de ras pe care infirmierul mi-a întins-o pe obraji. Cât privește baia săptămânală – e prilej de disperare și fericire deopotrivă. Imediat după momentul încântător în care sunt scufundat în apă, se declanșează nostalgia bălăcelilor cu care mă delectam în prima mea viață. Înarmat cu o ceașcă de ceai ori cu un

whisky, cu o carte bună ori un teanc de ziare, stăteam la înmuiat și manevram robinetele cu degetele de la picioare. Sunt foarte puține situațiile în care condiția mea să mă doară la fel de crunt ca atunci când îmi aduc aminte de plăceri ca astea. Din fericire, n-am timp să mă împovărez cu amintirile, pentru că sunt luat, dârdâind tot, și dus înapoi în camera mea, pe patul rabatabil de om bolnav, la fel de comod ca placa unui fachir. La ora zece și jumătate, trebuie să fiu îmbrăcat din cap până-n picioare, gata să cobor în sala de reeducare. Pentru că am refuzat să mă-nregimentez în rând cu practicanții infamului jogging, trebuie acum să mă folosesc de catrafusele mele de student întârziat. Ca și baia, hainele de altădată s-ar putea să deschidă în memoria mea răni dureroase. Dar văd aici mai curând un semn al vieții care continuă. Și dovada că încă mai doresc să fiu eu însumi. Dacă tot e să-mi curgă balele, măcar să fie pe cașmir.

Alfabetul

Îmi plac mult literele alfabetului meu. Noaptea, când parcă e prea întuneric și singura urmă de viață e un punct mic, roșu, lampa de veghe a televizorului, vocalele și consoanele dansează pentru mine pe muzică de Charles Trenet: *„De Venise, ville exquise, j'ai garde le doux souvenir*[1]*…”* Ținându-se de mână, traversează camera, se învârt în jurul patului, trec pe lângă fereastră, șerpuiesc pe perete, se îndreaptă spre ușă, apoi dau încă un tur.

ESARINTULOMDPCFBVHGJQZYXKW

Aparenta dezordine a acestei defilări haioase nu e nicicum rodul hazardului, ci al unor calcule savante. Mai mult decât un alfabet, e un *hit-parade* în care fiecare literă este clasificată în funcție de frecventa ei în limba franceză. Astfel, E stă țanțoș în frunte, iar W se agață la sfârșit, ca să nu se piardă de pluton. B bodogăne că a fost trimis lângă V-ul cu care e mereu confundat. J cel orgolios se minunează că e atât de departe,taman el, cu care încep atâtea fraze[2]. Vexat din cauza lui H, care i-a suflat un loc mai în față, G cel gras face zâmbre, iar T și U, totdeauna, tu și al tău, savurează plăcerea de a nu fi fost despărțiți. Noua clasificare are drept scop să ușureze sarcina celor care vor să încerce să comunice direct cu mine.

Sistemul e destul de rudimentar. Se desfășoară în fața mea alfabetul în versiunea ESA… până când, mișcând pleoapa, eu îmi opresc interlocutorul asupra literei pe care trebuie să o noteze. Reluăm manevra pentru următoarele litere și, dacă nu intervine vreo eroare, obținem destul de repede un cuvânt complet, apoi bucăți de frază aproape inteligibile. Iată teoria, modul de utilizare, notița explicativă. Mai departe, intervin realitatea, emoția unora și bunul-simț al celorlalți. Nu toți sunt egali în fața codului – așa mai este numită traducerea gândurilor mele. Rebusiștii și jucătorii de scrabble au un avantaj net. La fel, fetele se descurcă mai bine decât băieții. Tot exersând, unele fete ajung să știe jocul pe de rost și nu mai folosesc sacrosantul caiet, pe jumătate un fel de *aide-mémoire*

[1] „Din Veneția, oraș minunat, am păstrat dulcea amintire…” (n.tr.).

[2] În limba franceză, pronumele personal (în acest caz, je, „eu”) este obligatoriu înaintea predicatului (n.tr.).

care reamintește ordinea literelor, pe jumătate blocnotes în care sunt trecute frazele mele, asemenea profețiilor Pythiei.

De altfel, chiar mă întreb cum or să arate concluziile etnologilor de peste o mie de ani, dacă li se va-ntâmpla să răsfoiască aceste carnete în care, amestecate pe aceeași pagină, sunt fraze de genul: „Kinetoterapeuta e gravidă”, „Mai ales la picioare”, „E Arthur Rimbaud” sau „Francezii au jucat ca niște tâmpiți”. Plus tăieturi, înșiruiri fără noimă, cuvinte compuse greșit, litere sărite și silabe orfane.

Emotivii se pierd cel mai repede. Cu o voce fără inflexiuni, deapănă tot alfabetul, notează câteva litere la nimereală și, în fața rezultatului fără cap și fără coadă, exclamă hotărâți: „Sunt complet cretin!” În cele din urmă, lucrul se dovedește a fi destul de relaxant pentru mine, ei fiind nevoiți să-și asume toată conversația, să formuleze și întrebările, și răspunsurile. Mai teamă îmi este de evazivi. Dacă îi întreb: „Cum merge?”, ei răspund cu „Bine” și imediat aruncă mingea înapoi pe terenul meu. Cu aceștia, alfabetul se transformă într-un soi de tir și, ca să nu capitulez, am nevoie de vreo două-trei întrebări în avans. Tipii zgârciți nu se înșală niciodată. Notează scrupulos fiecare literă și nu caută să pătrundă misterul frazei înainte ca aceasta să fie terminată. Nici vorbă, de asemenea, să încerce să completeze ei vreun cuvințel. Pentru nimic în lume n-ar pune de la ei „-perci” după „ciu-”, „-mic” după „ato-” sau „-bil”, fără de care nu există nici „intermina-”, nici „insuporta-”. Astfel de încetineli fac procesul destul de plicticos, dar, cel puțin, evităm contrasensurile în care se tot împotmolesc nerăbdătorii, care uită să-și verifice intuițiile. Până la urmă, am înțeles și poezia acestor jocuri: s-a întâmplat în ziua în care, încercând să spun că ceva mă *doare*, mi s-a răspuns, elegant și frumos, că da, e *soare…*

Împărăteasa

În Franța, puține au rămas locurile în care încă se mai păstrează amintirea împărătesei Eugenia. În sala mare a Spitalului, un spațiu răsunător și atât de larg încât cărucioarele și scaunele cu rotile ar putea înainta și câte cinci în linie, există o vitrină care ne aduce aminte că soția lui Napoleon al III-lea a fost patroana așezământului. Cele mai interesante curiozități din acest mini-muzeu sunt un bust din marmură albă, care ne-o înfățișează în toată splendoarea tinereții pe această alteță decăzută în moarte la optzeci și patru de ani, o jumătate de veac după sfârșitul celui de-al doilea Imperiu, și scrisoarea adjunctului șefului gării din Berck, care îi povestește directorului de la *Correspondant maritime* scurta vizită imperială din 4 mai 1864. Sunt foarte bine zugrăvite sosirea trenului special, baletul tinerelor doamne care-o-nsoțesc pe Eugenia, alaiul cel vesel care traversează orașul și, la spital, micuții pacienți care sunt prezentați ilustrei lor protectoare. O vreme, n-am pierdut niciun prilej de-a mă închina în fața acestor relicve.

Am citit povestea impiegatului de-o sută de ori. Mă amestecam și eu în mulțimea gureșă a doamnelor de onoare și, de îndată ce Eugenia se îndrepta către alt pavilion, o luam după ea, ghidat de pălărioara cu panglici galbene, de umbreluța de tafta și de dâra de miros din urma ei, impregnată cu apa de colonie pregătită de parfumierul Curții. Într-o bună zi, am avut îndrăzneala să mă apropii și să-mi îngrop capul printre volanele rochiei ei de mătase albă cu fireturi satinate. Rochia era pufoasă, dulce ca o spumă și proaspătă ca rouă dimineții. Eugenia nu m-a respins. Și-a petrecut degetele prin părul meu și mi-a spus cu blândețe: „Răbdare, dragul meu, îți trebuie multă răbdare” – și avea un accent spaniol care aducea cu acela al doctoriței mele neurolog. Nu mai era împărăteasa francezilor, ci o divinitate mângâietoare, un fel de Sfânta Rita, patroana cauzelor pierdute.

Mai târziu, era într-o după-amiază, pe când îmi mărturiseam suferințele în fața efigiei ei, o figură complet necunoscută și-a făcut apariția și s-a așezat între noi. Am zărit reflectat în vitrină chipul unui om care părea să fi zăcut câteva zile într-un butoi cu acid sulfuric. Avea gura strâmbă, nasul schimonosit rău,

părul răvășit și privirea plină de groază. Un ochi îi era cusut, iar celălalt se căsca imens, ca ochiul lui Cain. Am fixat preț de un minut pupila aceea dilatată fără să pot pricepe că, de fapt, eram chiar eu…

Apoi, o euforie de neînțeles a pus stăpânire pe mine. Carevasăzică, nu doar că eram exilat, paralizat, mut, pe jumătate surd, privat de orice plăcere și redus la o existență de meduză – în plus, mai și arătam ca un monstru. Un hohot de râs dement, nervos, din acelea pe care le declanșează, la sfârșit, o acumulare de nenorociri, m-a cuprins și pe mine. La început descumpănită de hohotul meu horcăit, împărăteasa s-a lăsat până la urmă cuprinsă de ilaritatea mea contagioasă. Am râs amândoi, cu lacrimi. Fanfara orașului a pornit atunci un vals, iar eu eram atât de bucuros încât, dacă ocazia ar fi fost de-așa natură, mai că m-aș fi ridicat să o invit pe Eugenia la dans. Cum ne-am mai fi rotit pe sutele de metri de dale!

După aceste întâmplări, de câte ori trec prin sala cea mare a spitalului, am senzația că împărăteasa mă privește ușor complice.

Cinecittà

Pentru zgomotoasele avioane mici care survolează Coasta de Opal la vreo sută de metri altitudine, Spitalul Marinei oferă un spectacol emoționant. Cu formele lui masive și crenelate, cu zidurile înalte, din cărămidă maronie, în stilul caselor din Nord, Spitalul dă impresia că a eșuat aici, în mijlocul nisipului, între orașul Berck și apele cenușii ale Canalului Mânecii. Pe frontonul celei mai frumoase dintre fațade poți citi inscripția: „Ville de Paris", întocmai ca la băile publice ori școlile comunale din capitală. Ridicată în timpul celui de-al doilea Imperiu, pentru copiii bolnavi care nu aveau parte în spitalele pariziene de clima prielnică însănătoșirii lor, această anexă și-a conservat statutul extrateritorial.

Chiar dacă realitatea ne situează în Pas-de-Calais, din punctul de vedere al Asistenței Publice, suntem pe cheiurile Senei.

Legate prin paliere interminabile, clădirile formează un adevărat labirint și nu de puține ori se întâmplă să dai peste câte un pacient de la „Ménard" rătăcit la „Sorrel" – nume de chirurgi celebri care servesc drept denumire pentru pavilioanele principale. Nefericiții au o privire de copil tocmai smuls de lângă mămica lui și se vaită înduioșător: „M-am pierdut!", clătinându-se în cârjele lor. Eu sunt un „Sorrel", așa-mi spun brancardierii, și mă orientez destul de bine – ceea ce nu se întâmplă întotdeauna și în cazul prietenilor care mă cară pretutindeni, așa că am învățat să fiu stoic în fața neofiților care, bâjbâind, o apucă rău. La urma urmei, poate fi un bun prilej să descopăr un colț neștiut, să întrezăresc niște chipuri noi, să șterpelesc în trecere vreo mireasmă de la bucătărie. În felul ăsta am dat peste far, și era una dintre primele dăți când, abia ieșit din cețurile comei, mă plimbam împins în scaunul cu rotile. Și-a făcut apariția după o scară unde ne rătăciserăm: zvelt, robust și demn de încredere, îmbrăcat într-o haină cu dungi albe și roșii, ca tricourile rugbiștilor. M-am pus imediat sub protecția acestui frățesc simbol, care veghează deopotrivă asupra marinarilor și asupra celor bolnavi – naufragiați ai singurătății.

Menținem permanent legătura și îl vizitez adeseori, cerând să fiu dus la Cinecittà – regiune esențială a imaginarei mele

geografii spitalicești. Cinecittà înseamnă terasele întotdeauna pustii ale pavilionului Sorrel. Orientate spre sud, balcoanele, largi, dau într-o panoramă care amintește de șarmul poetic de altădată al decorurilor de cinema. Cartierele de la marginea Berckului seamănă cu niște machete de jucărie. La poalele dunelor, câteva barăci lasă impresia de sat-fantomă din Far West. Iar marea, marea se înspumează atât de alb încât pare să fie scoasă din portofoliul efectelor speciale.

Aș putea rămâne la Cinecittà zile în șir. Acolo eu sunt cel mai mare regizor al tuturor timpurilor. În partea de oraș, filmez prim-planul din *Touch of evil (Stigmatul răului)*. Pe plajă, reiau travellingul din *Stagecoach (Diligența)*, iar în larg recreez furtuna din *Moonfleet*. Sau pur și simplu mă topesc în peisaj, iar singura mea legătură cu lumea rămâne o mână prietenoasă care-mi mângâie degetele amorțite. Sunt nebunul Pierrot, am chipul pictat cu albastru și o pălărie de dinamită pe cap. Tentația de-a scăpăra un chibrit trece peste mine cu viteza unui nor. Și vine ceasul când ziua se stinge, când înspre Paris are să plece și ultimul tren, când trebuie să mă întorc în camera mea. Aștept să vină iarna. Atunci, înfofoliți bine, avem să stăm până noaptea, să privim apusul soarelui și farul care preia ștafeta, răspândind raze de speranță în toate zările.

Turiștii

Cu toate că, imediat după război, avusese în grijă copii, fragede victime ale ravagiilor făcute de ultimul val de tuberculoză, încet-încet, spitalul din Berck și-a abandonat vocația inițială. În prezent, principala lupi u care se dă aici e împotriva mizeriilor bătrâneții, împotriva degradării fizice și psihice. Totuși, geriatria nu reprezintă decât un fragment din fresca pe care ar trebui să o facem dacă am vrea să prindem cu adevărat imaginea pacienților acestui loc. Într-o margine a tabloului, avem vreo douăzeci de come permanente, bieți damnați aruncați în noaptea nesfârșită, blocați la porțile morții. Ei nu ies niciodată din salon. Însă toată lumea știe că sunt acolo și prezența lor apasă straniu peste colectivitate, ca o conștiință pătată. În colțul opus, lângă colonia bătrânilor uitați, sunt câțiva obezi t u figuri buimăcite, cărora medicina speră să le poată reduce din dimensiunile nefirești. În mijloc, un batalion de șchiopi constituie grosul trupei. Victime încă în viață ale sportului, șoselelor, ale celor mai stranii accidente domestice din câte se pot imagina, aceștia tranzitează Berckul doar cât să-și recupereze membrele făcute țăndări. Eu le spun „turiști”.

Și, în sfârșit, pentru ca fresca noastră să fie cu adevărat completă, trebuie să găsim un colțișor în care să stăm noi, zburătoarele cu aripi frânte, papagalii fără glas, păsările nefericirii care și-au făcut cuibul în fundul secției de neurologie. E limpede, noi cam stricăm peisajul. Cunosc foarte bine ușorul disconfort pe care-l provocăm atunci când, țepeni și muți, trecem prin cercul bolnavilor mai puțin loviți de soartă.

Dacă vreți să observați fenomenul, atunci să știți că locul cel mai indicat e sala de kinetoterapie, unde se adună toți pacienții care urmează un program de recuperare. E o adevărată Curte a Miracolelor, pestriță și gălăgioasă. Într-un haloimăs de ațele, proteze și aparate care mai de care mai sofisticate, dăm peste un tip tânăr, cu cercel în ureche, care s-a făcut țăndări cu motocicleta, peste o mamaie care învață din nou să meargă, după ce-a căzut de pe-un taburet, și peste un sărăntoc despre care nimeni nu poate spune cum de s-a trezit cu piciorul smuls de metrou. Înșirată așa, omenirea asta toată își agită brațele și picioarele sub relaxată supraveghere, timp în care eu sunt basculat pe un plan înclinat menit să mă așeze,

treptat, în poziție verticală. Petrec astfel suspendat, în fiecare dimineață, o jumătate de oră, țeapăn, hieratic, de parcă aș evoca statuia Comandorului, în ultimul act al lui *Don Giovanni* de Mozart. Dedesubt, râsete, poante, glume. Aș vrea și eu să mă bucur de toată veselia asta, dar, de îndată ce-mi îndrept singurul meu ochi înspre ei, tânărul, mamaia și sărăntocul întorc cu toții capul și simt imperioasa nevoie de a fixa cu privirea dispozitivul anti-incendiu din tavan. Da, „turiștii” sigur se tem de foc.

Cârnăciorul

În fiecare zi, după ședința de „verticalizare”, un brancardier mă ia din sala de kineto și mă parchează lângă pat, așteptând să vină infirmierii să mă așeze înapoi. Și, în fiecare zi, același brancardier îmi urează cu veselie calculată un „poftă bună” pe post de „la revedere, pe mâine”. Evident, e ca și cum i-ai spune cuiva „Crăciun fericit!” pe 15 august sau „Noapte bună!” în toiul zilei. În opt luni, tot ce am putut înghiți sunt câteva picături de apă cu lămâie și-o jumătate de linguriță de iaurt, care s-a rătăcit zgomotos undeva pe căile mele respiratorii. Proba alimentară, cum prețios a fost botezat marele festin, nu s-a dovedit relevantă. Stați liniștiți, nu se moare de foame numai dintr-atât. Prin mijlocirea unei sonde legate de stomac, două sau trei flacoane conținând o substanță maronie îmi asigură caloriile de fiecare zi. De dragul plăcerii, am recurs la memoria vie a gusturilor și aromelor, un rezervor nesecat de senzații. Există o artă a potrivirii bucatelor. Eu o cultiv pe aceea a amintirilor pregătite la foc mic. Te poți așeza la masă la orice oră, fără supărare. La restaurant, n-ai nevoie de rezervare. Dacă e să gătesc eu însumi, nu dau greș niciodată. Friptura e perfectă, aspicul limpede-cleștar, tarta cu caise potrivit de acrișă. După bunul meu plac, îmi pot oferi o duzină de melci, varză murată și-o sticlă de gewurtztraminer „Cuvée vendanges tardives”, aurie, sau ciugulesc doar niște scoici cu unt sărat și-un ou moale. Ce regal! Gălbenușul oului îmi invadează cerul gurii și gâtul în firicele subțiri, călduțe. Fără niciun fel de probleme de digestie, niciodată. Se-nțelege, folosesc întotdeauna cele mai bune produse: legume dintre cele mai proaspete, pește abia prins, bucățile cele mai grozave de carne. Totul se prepară ca la carte. De dragul exigenței, un prieten mi-a trimis rețeta adevăraților cârnăciori de Troyes, cu trei feluri de carne împletite fâșii. De asemenea, respect ritmul anotimpurilor cu scrupulozitate. În acest moment, îmi răsfăț papilele cu bucățele de pepene, fragi, zmeură. Stridiile și vânatul le țin pentru la toamnă – asta dacă mai am poftă, pentru că încerc să devin rațional, ascetic. La începutul postului meu prelungit, lipsa mă împingea mereu în cămara închipuită. Eram bulimic! Astăzi, cred că aș putea să mă satur și numai cu cârnăciorul de casă care, într-un ungher al minții

mele, încă atârnă în plasa lui. Un cârnăcior de Lyon în formă neregulată, bine uscat și tăiat gros. Ca să-i simți toată savoarea, înainte de a fi mestecată, fiecare bucățică poposește un timp pe limbă. Această delicatesă e pentru mine ceva sacru, un fel de fetiș a cărui origine urcă până aproape de vremea când aveam patru ani. Încă eram la vârsta bomboanelor și, cu toate astea, preferam mezelurile, iar infirmiera bunicului meu dinspre mamă observase că, de câte ori veneam în vizită în sinistrul apartament din bulevardul Raspail, îi ceream imperativ și peltic un cârnăcior.

Pricepându-se să gâdile deopotrivă pofta copiilor și pe i ca a bătrânilor, abila menajeră a reușit o lovitură dubla, oferindu-mi mie un cârnăcior și măritându-se cu bunicul meu chiar înainte ca acesta să moară. Bucuria de a fi primit un atare cadou fu proporțională cu iritarea pe care căsătoria-surpriză a produs-o în familia mea. Nu păstrez decât o vagă amintire a bunicului, o siluetă alungită în penumbră, cu un chip la fel de sever ca al lui Victor Hugo, pe bancnotele de cinci sute de franci, încă în uz pe-atunci. Mult mai clară e imaginea cârnăciorului atât de nepotrivit printre jucărioarele Dinky și cărțile din biblioteca mea verde.

Tare mi-e teamă că nicicând nu voi mai mânca unul mai bun.

Îngerul păzitor

Pe ecusonul prins de halatul alb al Sandrinei scrie „ortofonist”, însă noi ar trebui să citim „înger păzitor”. Ea a pus la punct codul de comunicare în lipsa căruia aș fi rupt de lume. Din păcate, dacă prietenii mei au deprins sistemul, aici, în spital, îl pot practica numai cu Sandrine și cu o doctoriță psiholog. De cele mai multe ori nu am la îndemână decât un arsenal anemic de mimici, bătăi ale pleoapei ori înclinări ale capului ca să pot cere cuiva puțină apă, să închidă ușa, să dea mai încet televizorul ori să-mi aranjeze perna. Și nu reușesc de fiecare dată. Singurătatea asta impusă de-a lungul atâtor săptămâni m-a ajutat să dobândesc un anume stoicism, precum și să înțeleg că lumea spitalicească se împarte în două. Mai întâi, avem o majoritate care nu-mi trece pragul fără să-ncerce să priceapă ceva din S.O.S.-urile mele, apoi sunt ceilalți, mai pupii conștiincioși, care se retrag prefăcându-se că n-au observat semnalele mele disperate. De exemplu, dobitocul acela amabil care mi-a închis televizorul la mijlocul meciului Bordeaux-München, gratulându-mă cu un „Noapte bună!” fără drept de apel. Totuși, dincolo de aspectele practice, imposibilitatea de a comunica apasă puțin – dacă e să mă gândesc la cât de ușurat mă simt de două ori pe zi, când Sandrine bate la ușă și, cu mutrița ei de veveriță ghidușă, risipește toate gândurile rele. Atunci, și costumul meu de scafandru, invizibil, dar care mă strânge în permanență, pare mai puțin sufocant.

Ortofonia este o artă care merită să fie cunoscută. Nici măcar nu vă puteți imagina ce gimnastică face, mecanic, limba voastră ca să poată produce toate sunetele limbii. Pe moment, mă lupt cu „l” – eu, vrednicul de milă redactor-șef care nici măcar numele propriei reviste nu-l mai poate articula! În zilele fericite, printre două reprize de tuse, îmi regăsesc suflul și energia necesare ca să îngaim câteva sunete. Iar de ziua mea, Sandrine a reușit să mă facă să pronunț cât de cât inteligibil tot alfabetul. Cadou mai frumos nici că se putea! Am auzit cele douăzeci și șase de litere smulse din neant de o voce răgușită venită parcă din străfundul timpului. Exercițiul ăsta extenuant mi-a creat impresia c-aș fi ca omul cavernelor, care tocmai descoperă limbajul. Uneori, telefonul ne întrerupe exercițiile.

Profit de Sandrine ca să-i pot auzi pe cei apropiați și, la fel ca atunci când vrei să prinzi un fluture, să încerc să înhaț astfel câteva frânturi de viață. Fetița mea, Céleste, povestește despre cavalcadele ei din șaua poneiului. Peste cinci luni împlinește nouă ani. Taică-meu îmi explică ce greu îi este să se țină pe picioare. Își înfruntă, vitejește, cel de-al nouăzeci și treilea an de viață. Ei sunt verigile de la cele două capete ale lanțului de dragoste care mă înconjoară și mă protejează. Mă întreb adeseori ce efect au oare dialogurile astea cu sens unic asupra interlocutorilor mei. Pe mine mă bulversează. Ce mult aș vrea să am cum răspunde la telefoanele lor calde și cu altceva decât numai cu tăcerea mea! Tăcere care pentru unii e de nesuportat. Draga de Florence nici nu-mi vorbește dacă nu-mi aude mai întâi respirația zgomotoasă în receptorul pe care Sandrine mi-l ține lipit de ureche. „Jean-Do, ești acolo?!”, se neliniștește, la celălalt capăt al firului, Florence.

Ca să fiu sincer, din când în când, nici eu nu mai și știu prea bine.

Fotografia

Ultima dată când l-am văzut pe tatăl meu, l-am bărbierit. Era chiar în săptămâna cu accidentul. Se simțea rău, așa că am rămas la el peste noapte, în apartamentul lui parizian, strâmt, de lângă grădina Tuileries, iar dimineață, după ce i-am pregătit ceaiul cu lapte, m-am hotărât să-l scap de barba ce-i crescuse în ultimele zile. Scena mi s-a întipărit în memorie. Scufundat în fotoliul de fetru roșu în care obișnuiește să pigulească ziarul, tata înfruntă cu mult curaj lama care dă atacul asupra pielii lui căzute. Am trecut un prosop jur-împrejurul gatului său descărnat, am întins un nor dens de spumă peste față și încerc să nu-i irit prea mult epiderma crâmpoțită pe-alocuri de vinișoare plesnite. Oboseala i-a înfundat ochii în orbite, nasul pare mai puternic în mijlocul chipului emaciat, și totuși, cu panașul de păr alb care-i încoronează dintotdeauna statura, omul nu a pierdut nimic din semeția lui. Suntem înconjurați de amintirile vieții lui, amintiri care, ca stratele geologice, au ajuns să ticsească încăperea și să o transforme în acea îngrămădeală de obiecte pe care le-adună bătrânii și ale căror secrete tot numai ei le știu. E-o debandadă de reviste vechi, discuri pe care nu le mai ascultă nimeni, obiecte de tot felul și fotografii din toate epocile, prinse în rama unei oglinzi imense. Tata, îmbrăcat în costum de marinar, jucându-se cu cercul, înainte de primul război; fetița mea, la opt ani, călare; eu, într-o poză alb-negru, undeva pe-un teren de minigolf. Aveam unsprezece ani, niște urechi clăpăuge și un aer de elev cuminte, dar cam nătâng, cu atât mai groaznic cu cât, de fapt, eram deja un leneș consacrat.

Pun punct misiunii mele de bărbier, parfumându-l pe autorul venirii mele pe lume cu apa lui de toaletă preferată. Apoi ne luăm la revedere, dar nu, pentru nimic în lume, nu înainte să-mi vorbească de scrisoarea din sertarul biroului, în care a consemnat care-i sunt dorințele de pe urmă. Nu ne-am revăzut de-atunci. Eu nu am cum pune punct vilegiaturii mele la Berck, iar el, la cei nouăzeci și trei de ani ai lui, nu se mai poate sluji de picioare ca să coboare scările impozante ale clădirii unde locuiește. Suntem amândoi, deși fiecare în felul lui, niște *locked-in syndromes*: eu în carcasa mea, el în apartamentul lui de la etajul al treilea. Acum, eu sunt cel

bărbierit în fiecare dimineață și de multe ori mă gândesc la tatăl meu în timp ce îngrijitorul îmi crestează conștiincios obrajii cu o lamă veche de opt zile. Sper că eu am fost un Figaro mult mai atent.

Îmi dă telefon din când în când și-atunci îi pot auzi vocea caldă, tremurând ușor în receptorul pe care o mână bună îl ține lipit de urechea mea. Nu cred că-i ușor să vorbești cu un fiu despre care știi prea bine că nu-ți va putea răspunde. Mi-a trimis fotografia de pe terenul de minigolf. Inițial, n-am priceput de ce și ar fi rămas o enigmă dacă nu s-ar fi gândit cineva să citească ce scria pe spate. În cinematograful meu personal, au prins atunci să ruleze imaginile uitate ale unui sfârșit de săptămână dintr-o primăvară, când ieșisem împreună cu părinții mei la aer curat, într-un târgușor lui bătut de vânt și nu prea vesel. Cu scrisul lui caligrafic, una notase doar atât: *Berck-sur-Mer, aprilie 1963*.

Încă o coincidență

Dacă ar fi să le cerem cititorilor lui Alexandre Dumas să-și aleagă personajul în care le-ar plăcea să se reîncarneze, voturile ar merge, cred, înspre D'Artagnan ori Edmont Dantes și nici unuia nu i-ar trece prin cap sa spună Noirtier de Villefrois, figura aceea destul de sinistră din *Contele de Monte Cristo*. Descris de Dumas ca un cadavru cu ochi vii, un om pe trei sferturi deja în groapă, acest grav handicapat nu te face să visezi, ci să te cutremuri. Depozitar neputincios și mut al celor mai teribile secrete, își petrece viața pironit într-un cărucior cu rotile și nu comunică decât din clipitul ochilor: o bătaie de pleoape înseamnă „da", două, „nu". De fapt, drăguțul de *papa* Noirtier, cum îi spune, afectuos, nepoata lui, e cel dintâi *locked-in syndrome* și, până una-alta, și singurul care apare în literatură.

De îndată ce mintea mea a ieșit din ceata deasă în care a azvârlit-o accidentul, am început să mă gândesc serios la *papa* Noirtier. Tocmai terminasem de recitit *Contele de Monte Cristo* și iată că mă pomeneam în mijlocul poveștii, în cea mai incomodă dintre ipostaze. Relectura mea nu e de pus pe seama hazardului. Aveam un proiect, iconoclast se pare, de transpunere modernă a romanului: răzbunarea avea să rămână, bineînțeles, motorul intrigii, dar faptele urmau să se petreacă în zilele noastre, iar Monte Cristo devenea femeie.

N-am avut însă răgazul de-a comite o așa crimă de lezmajestate. Drept pedeapsă, aș fi preferat să fiu metamorfozat în baronul Danglars, Frantz d'Epinay, abatele Faria sau, de ce nu?! să trebuiască să copiez de zece mii de ori fraza: *n-avem voie să ne jucăm cu capodoperele*. Zeii literaturii și-ai neurologiei au hotărât altfel.

Sunt seri când mi se pare că drăguțul de papa Noirtier, cu pletele-i albe și lungi, patrulează pe holurile noastre în căruciorul vechi de-un secol care-ar avea nevoie de-o picătură de ulei. Ca să anulez decretele destinului, am acum în cap o saga măreață în care martorul principal să fie mai curând un alergător decât un paralitic. Cine poate ști – dacă ține?!

Visul

De obicei nu-mi aduc aminte ce visez. Venind în contact cu ziua, pierd firul scenariului și imaginile se estompează inexorabil. Și-atunci, cum se face că visele din decembrie mi-au rămas întipărite în memorie cu precizie de rază laser? Poate că e una dintre regulile comei. Pentru că tu nu revii la realitate, visele nu au răgaz să se evapore și se îngrămădesc unele în altele, compunând o fantasmagorie prelungă în genul romanelor-foileton. Astă-seară, am retrăit un episod.

În visul meu ninge cu fulgi mari. Un strat de vreo treizeci de centimetri s-a așternut peste cimitirul de mașini pe care eu și prietenul meu cel mai bun îl traversăm zgribuliți. Sunt trei zile de când eu și Bernard încercăm să ajungem înapoi în Franța, paralizată de-o grevă generală. În stațiunea montană unde-am eșuat, în Italia, Bernard reușește să găsească un tren nenorocit care merge la Nisa, dar, la graniță, un baraj format de greviști pune punct călătoriei noastre, așa că suntem nevoiți să ne dăm jos în mijlocul viforniței, încălțați și îmbrăcați ca de oraș. Peisajul e lugubru. Deasupra cimitirului de mașini trece un viaduct și-ai crede că mașinile îngrămădite aici au căzut una peste alta de pe autostrada aflată cincizeci de metri mai sus.

Avem întâlnire cu un mare om de afaceri italian care și-a montat cartierul general într-unul din stâlpii acestei opere de artă, departe de privirile indiscrete. Batem la o poartă din fier galben, pe care e fixat un panou: *Pericol de moarte*, plus câteva scheme de prim-ajutor în caz de electrocutare. Poarta se deschide. Intrarea amintește de-un depozit de haine: vestoane înșirate, câteva grămezi de pantaloni, cutii cu cămăși. Se înalță până-n tavan. După coama zburlită, îl recunosc pe cerberul în ținută de luptă care ne-ntâmpină cu un pistol-mitralieră în mâini. E Radovan Karadźic, liderul sârb. „Prietenul meu are probleme cu respirația”, îi spune Bernard. Karadźic îmi face o traheotomie pe colțul mesei, după care coborâm la subsol pe-o scară luxoasă, din sticlă. Pereții zugrăviți în roz, canapelele adânci și lumina cernită conferă biroului un aer de club de noapte. Bernard discută cu stăpânul locului, o clonă a lui Gianni Agnelli, patronul elegant de la FIAT, timp în care o chelneriță cu accent libanez mă instalează în fața unui bar micuț. În loc de pahare și sticle, au apărut niște furtunuri din

plastic care cad din tavan, ca măștile de oxigen într-un avion intrat în derivă. Un barman îmi face semn să-mi pun un tub în gură. Mă execut. Un lichid chihlimbariu cu aromă de ghimbir începe să curgă și o senzație de căldură mă învăluie din vârful picioarelor până la creștet. După un timp, aș vrea să mă opresc din băut și să cobor un pic de pe taburetul meu. Continui însă să înghit, incapabil de cel mai mic gest. Arunc priviri disperate către barman, încercând să-i atrag atenția. Îmi răspunde cu un zâmbet enigmatic. Jur-împrejurul meu, chipurile și vocile încep să se deformeze. Bernard îmi spune ceva, dar sunetul care iese încet din gura lui e imposibil de înțeles. În schimb, aud *Bolero*-ul lui Ravel. Sunt complet drogat.

A trecut o veșnicie până când să ghicesc agitația dinaintea atacului. Chelnerița cu accent libanez mă înhață în spate și mă duce pe scară în sus. „Trebuie să plecăm, vine poliția.” Afară s-a făcut noapte și nu mai ninge. Un vânt înghețat îmi taie respirația. Pe viaduct a fost instalat un proiector imens și spotul lui de lumină scotocește printre carcasele abandonate.

„Predați-vă, sunteți încercuiți!”, urlă o portavoce. Reușim să scăpăm și ăsta e pentru mine începutul unei îndelungi rătăciri. În vis, aș vrea să fug, dar, de îndată ce mi se ivește ocazia, o toropeală cruntă îmi înțepenește pașii. Sunt statuificat, mumificat, vitrificat. Mă desparte o ușă de libertate, însă nu am puterea să o deschid. Și nu e singura mea angoasă. Prizonier al unei secte misterioase, mă tem că prietenii mei ar putea cădea în aceeași capcană. Mă străduiesc prin toate mijloacele să-i previn, dar visul respectă perfect realitatea. Sunt incapabil să scot vreun cuvânt.

Vocea din *off*

Am avut parte de treziri și mai blânde! În dimineața aceea de ianuarie când mi-am redobândit cunoștința, peste mine stătea aplecat un bărbat care-mi cosea pleoapa dreaptă cu ac și ață, cam cum se cârpesc și șosetele. M-a cuprins o spaimă nebună. Dacă, în elanul lui, oftalmologul se apuca să-mi coase și pleoapa stângă, singura mea legătură cu lumea exterioară, singura cale de oxigenare a costumului meu, hubloul scafandrului? Din fericire, n-am fost azvârlit în beznă. Și-a strâns ustensilele într-o cutie din fier alb capitonată cu vată și, pe un ton demn de-un procuror care cere pedepsirea exemplară a recidivistului, a lăsat să-i scape vorbele: „Șase luni.” Cu ochiul meu încă valid, am multiplicat semnele de întrebare, însă individul, cu toate că-și petrecea zilele scrutând pupilele altora, habar n-avea să citească în privirea oamenilor. Era prototipul doctorului „Nu-i problema mea”, rece, distant, plin de morgă, acela care te programează imperativ la ora opt, dar care apare la nouă, ca să plece la nouă și cinci, după ce i-a consacrat fiecărui pacient vreo 45 de secunde din prețiosul lui timp. Fizic, aducea cu Maxwell Smart, avea un cap mare și rotund înfipt pe-un trup scurt și îndesat. Și-așa puțin comunicativ cu bolnavii obișnuiți, confruntat cu fantome ca mine devenea mut de-a dreptul, negăsind de cuviință să risipească vreun strop de salivă ca să ne ofere fie și cea mai mică explicație. În cele din urmă, am aflat de ce-mi cususe ochiul pentru șase luni: pleoapa nu-și mai îndeplinea rolul de stor mobil protector, așa că riscam o ulcerație a corneei.

De-a lungul săptămânilor, m-am întrebat dacă nu cumva spitalul folosea în mod intenționat un atare personaj atât de neprietenos, tocmai pentru a cataliza cumva neîncrederea surdă pe care corpul medical o declanșează până la urmă la bolnavii internați pe termen lung. Un fel de „cal de bătaie”. Dacă dispare, așa cum umblă deja vorba, de cine-am să mai râd eu?! Rămân fără plăcerea solitară și inocentă a răspunsului pe care-l dau în forul meu interior la veșnica lui întrebare „Vedeți dublu?!”: „Da, văd doi cretini în loc de unul!”

Am nevoie de emoții, am nevoie să iubesc și să admir, tot așa cum am nevoie de aer. Scrisoarea de la un prieten, o carte poștală cu o reproducere după un tablou de Balthus, o pagină

din Saint-Simon conferă sens orelor care trec. Dar, ca să rămân viu și să nu alunec într-o resemnare călduță, îmi conserv o doză de furie, de detestare, nici prea mult, nici prea puțin, ca supapa de siguranță a capacului care-mpiedică oala-minune să explodeze.

Iată, „Oala-minune” – ăsta ar putea fi titlul piesei de teatru pe care, cine știe? am s-o scriu cândva plecând de la experiența mea. M-am mai gândit la „Ochiul” și, se-nțelege, la „Scafandrul”. Intriga și decorul le cunoașteți deja. Camera de spital în care domnul L., cap de familie aflat în floarea vârstei, învață cum să trăiască cu un *locked-in syndrome*, sechelă a unui grav accident cardio-vascular. Piesa povestește aventurile domnului L. în universul medical și evoluția relațiilor lui cu soția, copiii, prietenii și asociații de la faimoasa firmă de publicitate al cărei co-fondator este. Ambițios și mai degrabă cinic, ferit până atunci de eșecuri, domnul L. Face ucenicia disperării, vede cum platoșa lui de certitudini se desface și descoperă că cei apropiați sunt niște necunoscuți pentru el. Lenta schimbare va putea fi urmărită din sală grație unei voci din *off* care va rosti de fiecare dată monologul interior al domnului L. Piesa e gata, mai trebuie doar să fie scrisă. Am și ultima scenă. Întregul decor e scufundat în penumbră, mai puțin patul din mijlocul scenei, aureolat de lumină. E noapte, toată lumea doarme. Deodată, domnul L., inert încă de la ridicarea cortinei, sare la picioarele patului și face turul scenei, într-o lumină ireală. Și din nou e întuneric, apoi se aude, pentru ultima oară, vocea din *off*, monologul domnului L.: „La naiba, a fost un vis”.

O zi cu noroc

Azi-dimineață, abia se luminase de zi, că soarta cea afurisită se și năpustise în camera 119. De-o jumătate de ceas, alarma aparatului prin care este reglată alimentarea mea a-nceput să sune în gol. Nu știu să existe ceva mai stupid și mai agasant decât zvâcnetul acestui bip-bip care-ți macină creierii. Mai întâi, transpirația a dezlipit plasturele care-mi închidea pleoapa dreaptă, iar genele năclăite îmi gâdilau dureros pleoapa. Apoi, ca o încununare, manșonul de la sonda urinară s-a desprins. M-am inundat complet. Așteptând să fiu salvat, îngân o mai veche melodie a lui Henri Salvador: *„Viens donc, baby, tout ça c'est pas grave*[3]*"* iată că apare infirmiera. Mecanic, dă drumul la televizor. Publicitate. Serviciul „3617 Milliard" ne propune să răspundem la întrebarea: „Sunteți norocos?"

[3] „Hai, iubito, nu s-a-ntâmplat nimic grav…" (n.tr.)

Urma șarpelui

De câte ori se-ntâmplă să fiu întrebat dacă am de gând să fac un pelerinaj la Lourdes, răspunsul meu e că deja l-am făcut. La sfârșitul anilor șaptezeci. Eu și Joséphine aveam o relație îndeajuns de complicată încât să mai și încercăm să ducem la bun sfârșit o călătorie împreună, unul dintre acele peripluri de vacanță organizate care conțin tot atâția germeni ai discordiei câte minute are ziua. Ca să poți porni la drum dimineața fără să ai habar unde vei dormi seara și fără să cunoști drumul care te va duce înspre acea destinație neștiută, trebuie ori să fii un excelent diplomat, ori să faci dovada unei inepuizabile rele-credințe. Joséphine intra, ca și mine, în cea de-a doua categorie, așa că, timp de-o săptămână, antica ei decapotabilă albastru-deschis s-a transformat în decorul unor permanente scene de menaj pe patru roți. De la Ax-les-Thermes, unde tocmai încheiasem un stagiu sportiv, paranteză cu totul nepotrivită într-o existență hărăzită la orice altceva în afară de sport, până la Chambre d'Amour, o plajă micuță pe coasta bască, unde unchiul lui Joséphine avea o vilă, drumul nostru peste Pirinei a fost furtunos, magnific și a lăsat în spate un siaj de „ba să știi că n-am spus asta niciodată!".

Principalul motiv al cordialei noastre neînțelegeri era un volum gros de vreo șase-șapte sute de pagini, cu o copertă în negru și roșu pe care se vedea un titlu acroșant. *Urma Șarpelui* relata faptele lui Charles Sobraj, un soi de guru de drumul mare care-i vrăjea și tâlhărea pe călătorii occidentali de pe lângă Bombay ori Katmandu. Istoria acestui șarpe de origine franco-indiană e adevărată. N-aș fi în stare să ofer niciun detaliu în plus, ba chiar și rezumatul pe care-ncerc să-l fac s-ar putea să fie inexact. Ce-mi amintesc însă foarte precis e cât de tare mă cucerise Charles Sobraj. Dacă, după Andorra, încă mai catadicsisem să ridic privirea din carte ca să admir peisajul, ajunși în vârf am refuzat pur și simplu să cobor din mașină ca să ne plimbăm până la Observator. Ce-i drept, ceața gălbuie și destul de deasă din ziua aceea învăluia muntele și diminua atât vizibilitatea, cât și interesul excursiei. Cu toate astea, Joséphine m-a abandonat acolo și, pentru vreo două ore, s-a dus să bombăne printre nori. Oare ca să mă exorcizeze voia acum să trecem prin Lourdes? Cum nu mai fusesem în capitala mondială

a miracolelor, am spus da fără să ezit. În orice caz, în mintea mea înfierbântată de lectură, Charles Sobraj se confunda cu Bernadette Soubirous, iar apele miraculoase se amestecau cu apele Gangelui.

A doua zi, după ce-am depășit o bucată de drum aflată pe traseul din turul Franței și care mi s-a părut extenuantă chiar dacă am urcat-o cu mașina, am ajuns în sfârșit la Lourdes. *Urma Șarpelui*, boțită și ciufulită, trona pe bancheta din spate. Nu îndrăznisem nici măcar să mai ating cartea, asta după ce Joséphine hotărâse că pasiunea mea pentru acea saga exotică trădează lipsa mea de interes față de ea. Era sezonul de vârf al pelerinajelor și orașul o afișa din plin. Am întreprins totuși o razie sistematică din hotel în hotel și tot ce-am găsit au fost, în funcție de pretențiile locului, ridicări neputincioase din umeri sau „enorme păreri de rău". Transpirația îmi lipise cămașa de spate și spectrul unei noi dispute plutea deasupra echipajului nostru, când portarul unui hotel – Anglia, Spania, Balcani sau mai știu eu cum – îmi aduse la cunoștință o rezervare anulată, pe tonul sentențios al notarului care le-anunță moștenitorilor decesul neașteptat al unchiului din America. Ei bine, exista o cameră. M-am abținut cu greu să nu exclam: „E o minune!", asta pentru că instinctul m-a făcut să simt că în locul în care ajunsesem nu se glumește cu astfel de lucruri. Liftul era supradimensionat, pe măsura tărgilor și, zece minute mai târziu, sub duș, am observat că baia noastră era dotată pentru handicapați.

În timp ce Joséphine își făcea la rândul ei obligatoriile abluțiuni, eu, înveșmântat doar în prosop, m-am năpustit asupra oazei tuturor însetaților: mini-barul. Mai întâi, pe nerăsuflate, am băut o jumătate de sticlă de apă minerală. O, tu, sticlă, îmi voi aduce întotdeauna aminte de gâtul tău care mi-a atins buzele uscate! Apoi am turnat o cupă de șampanie pentru Joséphine, iar mie mi-am preparat un gin tonic. Odată îndeplinită misiunea de barman, căutam prilejul unei retrageri strategice înspre aventurile lui Charles Sobraj, dar, în locul efectului sedativ scontat de mine, șampania a retrezit pe de-a-ntregul fibra turistică a lui Joséphine. „Vreau s-o văd pe Sfânta Fecioară!", repeta, țopăind întocmai ca scriitorul catolic François Mauriac peste celebra fotografie.

Iată-ne, așadar, în drum spre locul sfânt, sub un cer greu și amenințător, însoțind o coloană nesfârșită de scaune cu rotile împinse de niște doamne care cu siguranță nu erau la primul lor caz de tetraplegie. „Dacă începe ploaia, toată lumea intră în biserică!”, trâmbiță sora care conducea autoritar cortegiul, cu boneta în vânt și cu șiragul de mătănii în mână. Pe furiș, îi studiam pe bolnavi, mâinile lor contorsionate, chipurile împietrite, bucățile alea de viață prăbușite în ele însele. Unul dintre bolnavi mi-a întâlnit privirea și, când am încercat să schițez un zâmbet, mi-a răspuns scoțând limba și-atunci am simțit cum roșesc tot, până la urechi, de parcă aș fi fost prins în flagrant. Cu bascheții ei roz, cu jeanșii roz, cu tricoul roz, Joséphine străbătea încântată o mulțime sumbră: preoții francezi care încă mai poartă veșmântul tradițional păreau să-și fi dat cu toții întâlnire acolo. Aproape că o cuprinsese extazul când corul acela de sutane intonă *Ție ne rugăm, Maică a Dumnezeului Celui de Sus...* rugăciunea pe care o știa din copilărie. La o simplă privire aruncată în jur, un observator mai puțin atent ar fi putut crede că se află la intrarea în Parc des Princes într-o seară de Cupă europeană.

Pe imensa esplanadă din fața grotei, șerpuia o coadă de-un kilometru, în ritmul tânguios de *Ave Maria*. Nu mai văzusem o coadă atât de lungă – poate doar la Moscova să fi fost, la intrarea în mausoleul lui Lenin.

— Spune-mi, te rog, că nu trebuie să stau la coada asta!

— Păcat, replică Joséphine, ți-ar prinde bine, la cât de necredincios ești.

— Ba, dimpotrivă! și mai e și periculos. Închipuie-ți un tip perfect sănătos surprins când s-ar produce fenomenul. Miracol – iată-l paralizat!

Vreo zece capete s-au întors înspre mine ca să vadă cine rostise cuvintele acelea atât de iconoclaste. „Ești idiot!”, șuieră Joséphine. Se porni ploaia, ca o diversiune. De la primii stropi, înflori o generație spontană de umbrele și o mireasmă de praf cald se împrăștie în aer.

Ne-am lăsat târâți până la bazilica subterană Ioan XXIII, un hangar de rugăciune gigantic, în care slujba e oficiată de la șase dimineața la miezul nopții, preoții fiind schimbați la fiecare două sau trei oficieri. Citisem într-un ghid că naosul, mai întins decât biserica Sfântul Petru din Roma, ar fi putut

adăposti mai multe jumbo-jeturi. Mergeam în urma lui Joséphine înspre o firidă unde erau mai multe locuri libere sub un imens difuzor din care se auzea, cu ecouri, ceremonia. „Slavă Ție, Doamne, slavă Ție… slavă…” La momentul așteptat, vecinul meu, un pelerin prevăzător, scoase din rucsac un binoclu de curse, ca să poată supraveghea mai bine mișcările. Alți credincioși aveau niște periscoape ca acelea pe care le vezi la defilarea de 14 iulie. Tatăl lui Joséphine îmi povestise că își făcuse intrarea în viață vânzând genul ăsta de articole la ieșirea din metrou. Ceea ce nu l-a împiedicat să facă și radio. Își folosea vocea de tenor ca să descrie căsătoriile princiare, cutremurele de pământ și meciurile de box. Se oprise ploaia. Se răcorise. Joséphine pronunță cuvântul *shopping*. Ca să exclud această posibilitate, reperasem din timp strada cu magazine de suveniruri înșirate ca-ntr-un bazar oriental, pline cu cea mai extravagantă paletă de obiecte de cult.

Joséphine era o colecționară: sticluțe goale de parfum, tablouri campestre, cu o singură vacă ori o cireadă întreagă, pseudo-farfurii care țin loc de meniu în vitrinele restaurantelor din Tokyo și, în general, tot ce putea găsi mai kitsch în călătoriile ei. De astă dată, s-a petrecut un adevărat *coup de foudre*. În cel de-al patrulea magazin, pe trotuarul din stânga, părea să o aștepte pe Joséphine, în mijlocul unui morman de efigii pioase, de pendule cu cuc elvețiene și de platouri pentru brânză. Era o frumusețe de bust, care se sfârșea cu o aureolă clipicioasă ca instalațiile din bradul de Crăciun.

— Uite-o, ea e Fecioara mea! fremătă Joséphine.

— Ți-o fac cadou! am apucat să spun, fără să-mi imaginez suma de care aveam să fiu jumulit de vânzătorul ce pretindea că e o piesă unicat. Seara, am sărbătorit în camera de hotel achiziția noastră, lăsând-o să ne lumineze zbânțuielile cu clipitul ei intermitent și sacru. Pe plafon, se desena o umbră fantastică.

— Joséphine, știi, cred că e mai bine să ne despărțim după ce ne întoarcem la Paris.

— Crezi că nu mi-am dat seama?!

— Bine, Jo, dar…

A adormit. Avea harul de-a putea cădea într-un somn instantaneu și protector ori de câte ori nu-i convenea situația. Își lua concediu de la existență preț de cinci minute sau de

câteva ore. Un timp, am privit cum intra și ieșea din beznă bucata de perete de deasupra patului. Ce demon îi împinge oare pe oameni să îmbrace o cameră întreagă în pânză de iută portocalie?

Pentru că Joséphine dormea în continuare, m-am îmbrăcat încet, ca să pot să mă dedau la una dintre ocupațiile mele preferate: divagația nocturnă. E felul meu de-a lupta cu vânturile potrivnice: să merg, până la epuizare. Pe bulevard, niște adolescenți olandezi sorbeau cu zgomot din halbele lor imense de bere. Tăiaseră saci de gunoi ca să-și facă pelerine impermeabile. Gratiile solide împiedicau accesul în grotă, însă printre ele se întrezărea lumina sutelor de candele care dădeau să se stingă. Mult mai târziu, hoinăreala m-a adus pe strada cu magazinele de suveniruri. În cea de-a patra vitrină, o Mărie identică îi luase deja locul Mariei noastre. Am pornit-o atunci înapoi spre hotel și, de foarte departe, am văzut cum fereastra camerei noastre pâlpâia în mijlocul penumbrei. Am urcat pe scări, cu grijă, să nu trezesc paznicul de noapte. *Urma Șarpelui* fusese așezată pe perna mea, ca o bijuterie în cutiuța ei. „Ia te uită, uitasem complet de Charles Sobraj!”

Am recunoscut scrisul lui Joséphine. Un „J” imens tăia toată pagina 168. Era un mesaj care acoperea vreo două capitole din carte și le făcea complet ilizibile.

Te iubesc, prostuțule. N-o face pe Joséphine a ta să sufere.

Din fericire, trecusem deja de paginile acelea.

Când am stins Sfânta Fecioară, zorii începeau deja să mijească.

Cortina

Chircit în căruciorul pe care mama copiilor mei îl împinge de-a lungul holurilor spitalului, eu trag pe-ascuns cu ochiul la ei. Am ajuns un fel de tată-zombi, în timp ce Théophile și Céleste sunt atât de reali, neastâmpărați și gălăgioși, că nu mă pot sătura să-i privesc mergând, mergând pur și simplu alături de mine, mimând o siguranță sub care se ascunde tulburarea apăsându-le umerii fragili. Théophile șterge din mers cu șervețele de hârtie firișoarele de salivă care se preling printre buzele mele închise. Gestul lui e grăbit, afectuos și temător deopotrivă, de parcă ar avea de-a face cu un animal imprevizibil. De îndată ce încetinim, Céleste îmi cuprinde capul cu brațele ei goale, îmi acoperă fruntea cu sărutări sonore și repetă: „Tati, tati al meu!”, ca un descântec. Se sărbătorește ziua taților. Înainte de accident, nu simțeam nevoia să trecem în calendarul nostru afectiv și această întâlnire forțată, dar, acum, petrecem împreună toată ziua asta simbolică poate tocmai pentru a demonstra că o caricatură, o umbră, o frântură de tată rămâne, totuși, un tată. Sunt sfâșiat între bucuria de a-i vedea câteva ceasuri trăind, mișcându-se, râzând ori plângând și spaima că tot acest spectacol de nefericiri, începând cu a mea, nu are cum să fie distracția cea mai potrivită pentru un puști de zece ani și pentru surioara lui de opt, asta chiar dacă hotărâserăm înțelept, în familie, să nu îndulcim niciodată inutil lucrurile.

Ne instalăm la Beach Club. Așa am botezat eu o parcelă mângâiată de soare și de vânt, unde administrația spitalului a avut amabilitatea de a instala câteva mese, scaune și umbreluțe, ba chiar a semănat și niște flori galbene, care cresc în nisip, în mijlocul vegetației sălbatice. Fâșia asta de la marginea plajei, între spital și viața adevărată, te face să-ți închipui că o zână bună ar putea transforma toate cărucioarele în atelaje înaripate. „Jucăm spânzurătoarea?”, mă-ntreabă Théophile și eu i-aș răspunde că mi-ajunge că mă joc de-a paralizia, însă sistemul meu de-a comunica îmi interzice replicile cu subînțeles. Cea mai simplă poantă își pierde farmecul atunci când ai nevoie de câteva minute ca s-o compui și, dacă în sfârșit reușești, nu mai înțelegi nici tu ce era așa de amuzant înainte să-ncepi dictarea literă cu literă. Regula

spune, așadar, că trebuie evitate glumele spontane. Conversația nu mai are nimic din sclipirea de argint-viu a poantelor pe care le pasăm de la unul la altul. Pentru mine, această privare de umor impusă e unul dintre inconvenientele stării în care mă aflu.

Bine, să facem o spânzurătoare, e sportul național al celor de vârsta lui. Ghicesc primul cuvânt, al doilea, la al treilea clachez. Nu-mi stă mintea la joc. Mă izbește un val de tristețe. Băiatul meu, Théophile, stă cuminte aici, chipul lui e la cincizeci de centimetri de-al meu, iar eu, tatăl lui, n-am banalul drept de a-mi trece mâna prin părul lui des, de a-i ciupi ceafa catifelată, de a-i strânge în brațe, până la sufocare aproape, trupul plăpând, moale și cald. Cum s-ar putea descrie? E oare monstruos, nedrept, dezgustător sau oribil? Deodată, simt că plesnesc. Îmi dau lacrimile și din gâtlejul meu scapă un spasm înfundat care-l sperie pe Théophile. Să nu-ți fie teamă, dragul meu, te iubesc. Prins în jocul lui, Théophile continuă spânzurătoarea. Încă două litere – el a câștigat, eu am pierdut. Termină de desenat în colțul caietului spânzurătoarea, știreangul și condamnatul.

Între timp, Céleste execută tot felul de sărituri. Habar n-am dacă avem sau nu de-a face cu o lege a compensației, însă văd că, de când ridicatul pleoapei a devenit pentru mine un soi de exercițiu halterofilic, Céleste s-a transformat într-o acrobată veritabilă. Stă cu picioarele pe pereți, face lumânarea, podul, roata și, cu grație de pisică, leagă între ele o mulțime de alte salturi periculoase. Pe lunga listă cu meserii la care se gândește, a adăugat, după învățătoare, top-model, florăreasă și dansatoare pe sârmă. După ce a cucerit publicul de la Beach Club cu piruetele ei, vedeta noastră începe un mini-concert, spre disperarea lui Théophile, care, mai presus de orice, nu suportă ideea de-a te face remarcat. E tot atât de închis în el și de timid pe cât e sora lui de expansivă, așa că, în ziua când, în prima zi de școală, am cerut și primit permisiunea de-a suna eu din clopoțel, Théophile m-a urât, în felul lui cordial. Nimeni nu poate ști dacă va trăi fericit, dar sigur va trăi ascuns.

Mă întreb cum a reușit Céleste să-și pună la punct un asemenea repertoriu, cu melodii din anii șaizeci. Johnny, Sylvie, Sheila, Clo-Clo, Françoise Hardy – niciunul dintre starurile generației de aur nu lipsește. În afară de șlagărele pe care le

știm cu toții și de pasajele mereu proaspete, ca fluieratul acela al lui Richard Antony, care ne răsună încă viu în urechi și după treizeci de ani, Céleste cântă și piese cândva de succes, uitate acum, care atrag în siajul lor tot felul de amintiri. N-am mai auzit *Pauvre petite fille riche* de când aveam vreo doisprezece ani, când ascultam în neștire cele 45 de turații ale discului lui Claude François. Totuși, de îndată ce Céleste începe să fredoneze, și încă destul de fals, primele acorduri ale șlagărului, îmi aduc aminte fiecare notă, fiecare cuplet, fiecare detaliu din partitura corului și a orchestrei, totul, până la cel din urmă sunet al părții de început. Am parcă în fața ochilor coperta discului, fotografia artistului, cămașa lui în dungi și cu guler butonat, care mi se părea un vis inaccesibil, asta pentru că mama găsea că e vulgară. Revăd până și după-amiaza aceea de joi când am cumpărat discul de la un văr al tatălui meu, un uriaș candid care, cu o țigară gitanne veșnic plantată în colțul gurii, ținea un butic minuscul undeva la un subsol din Gare du Nord. *„Si seule sur cette plage, pauvre petite fille riche...*[4]*”* Timpul s-a scurs, oamenii au început să dispară… Mama s-a dus prima, apoi a murit electrocutată Clo-Clo, iar vărul tatei, a cărui afacere se cam clătina, a plecat și el pe lumea cealaltă, lăsând în urmă o liotă neconsolată de copii și animale. Acum, dulapul meu e plin de cămăși cu guler butonat. Magazinul cu discuri se pare că a fost preluat de un vânzător de ciocolată. De vreme ce trenul către Berck tot pleacă din Gare du Nord, cred că într-o zi am să rog pe cineva să treacă pe-acolo să verifice dacă așa e.

„Bravo, Céleste!”, exclamă Sylvie. „Mami, îmi ajunge!”, protestează imediat Théophile. S-a făcut cinci. Sunetul, de obicei atât de prietenos, are acum ceva de dangăt funebru care anunță că a sosit ceasul despărțirii. Marea s-a retras așa de mult încât, la orizont, înotătorii par niște puncte minuscule. Înainte de plecare, copiii se duc să-și dezmorțească picioarele pe plajă, iar eu și Sylvie rămânem singuri, tăcuți, ea strângându-mi în mâna ei degetele inerte. În spatele lentilelor negre în care cerul se reflectă senin, Sylvie plânge încet peste viețile noastre aruncate în aer.

Ne strângem în salonul meu ca să ne luăm rămas-bun. „Ei, amice, cum ți-e?!”, se interesează Théophile. Amicul are gâtul

[4] „Ce singură ești pe plajă, săracă fată bogată…” (n.tr.).

uscat, mâinile arse de soare și ceafa înțepenită de la atâta stat în cărucior; cu toate astea, a petrecut o zi minunată. Voi însă, dragii mei, voi ce amintire veți păstra de pe urma acestor excursii în nesfârșitul singurătății mele? Au plecat. Mașina se îndreaptă deja către Paris. Mă scufund în contemplarea unui desen adus de Céleste, care a fost numaidecât prins pe perete. Înfățișează un fel de pește cu două capete, cu ochii brodați cu gene albastre și cu solzi multicolori. Totuși, interesante în desenul ăsta nu sunt detaliile, ci forma generală care reproduce în mod tulburător simbolul matematic al infinitului. Razele soarelui intră prin fereastră. E chiar ora când ele cad mănunchi pe capul patului meu. În emoția despărțirii, am uitat să le fac semn să-nchidă fereastra. Va veni vreun infirmier, înainte să vină sfârșitul lumii.

Paris

Mă-ndepărtez. Încet, dar sigur. Asemenea unui marinar care vede cum dispare țărmul de unde a plecat, îmi văd și eu trecutul estompându-se. Deși încă mai arde înlăuntrul meu, viața mea dinainte se transformă totuși din ce în ce mai mult în pumnul de cenușă al amintirii.

De când locuiesc într-un costum de scafandru, am făcut două scurte călătorii spitalicești până la Paris, ca să aflu opiniile somităților din lumea medicală. Prima dată, m-a podidit emoția pentru că s-a-ntâmplat ca ambulanța să treacă prin fața clădirii ultramoderne în care-mi făceam odată, demult, vinovata meserie de redactor-șef al unei celebre reviste pentru femei. Mai întâi am recunoscut imobilul vecin, o „antichitate" din anii șaizeci a cărei demolare era anunțată printr-un panou, apoi fațada clădirii noastre, o imensă oglindă în care se reflectă norii și avioanele. Pe esplanada de la intrare, se aflau câteva dintre figurile acelea familiare pe care le întâlnești zilnic timp de zece ani, însă fără să poți așeza un nume în dreptul lor. Încercam să văd dacă nu cumva un chip mai bine știut nu trecea pe după o doamnă cu coc și-un tip solid, în pulover gri. Soarta s-a-mpotrivit. Să fi privit oare cineva, de la birourile de pe etajul cinci, cum trece trăsura mea? Am vărsat câteva lacrimi în fața bistroului unde mergeam uneori să mâncăm. Reușesc să plâng destul de discret. Se spune atunci că-mi curge ochiul.

Patru luni mai târziu, când am fost din nou la Paris, deja devenisem cvasi-indiferent. Era iulie, străzile se gătiseră de sărbătoare, pentru mine însă era încă iarnă, așa că priveam un simplu decor proiectat dincolo de geamul ambulanței. În cinematografie, asta se cheamă „transparență": eroul gonește pe-o stradă ce defilează pe zidul studioului de filmare. Peliculele lui Hitchcock datorează bună parte din poezia lor acestei tehnici, încă imperfectă în epocă. Traversez Parisul fără să simt nimic. Deși totul e acolo unde trebuie să fie. Și menajerele în rochii înflorate, și puștanii pe role. Pufăitul autobuzelor. Înjurăturile motocicliștilor. Piața Operei, parcă desprinsă dintr-un tablou de Dufy. Copacii din fața clădirilor și ghemotoacele de nori de pe cerul altfel senin. Nu lipsește nimic – doar eu. Eu, care sunt în altă parte.

Leguma

„Pe 8 iunie, se fac șase luni de când a-nceput noua mea viață. Scrisorile voastre se adună în dulap, desenele, pe pereți și, întrucât nu am avut cum să răspund la fiecare, mi-a venit ideea acestor pagini-samizdat în care să-mi povestesc zilele, progresele și speranțele. Mai întâi, am încercat să-mi spun că nu s-a întâmplat nimic. În starea de semiconștiență de după ieșirea din comă, mă și vedeam întors în scurt timp în vârtejul parizian, flancat, poate, doar de-o pereche de cârje.”

Cam așa arătau cele dintâi cuvinte din cea dintâi scrisoare pe care, pe la sfârșitul primăverii, m-am hotărât să le-o trimit de la Berck prietenilor și cunoscuților. Expediată către vreo șaizeci de destinatari, misiva mea avu oarecare ecou și repară cât de cât pagubele pe care le făcuseră tot soiul de zvonuri. Urbea, monstrul ăsta cu sute de guri și mii de urechi, care nu știe nimic, dar spune totul, luase decizia de a încheia conturile cu mine. La Café de Flore, un fel de cartier general al snobismului parizian, un loc din care cancanurile sunt lansate ca porumbeii călători, apropiați de-ai mei asistaseră la dialogul hulpav al unor hiene fericite că au dat peste o gazelă sfâșiată: „Ai auzit că B. e legumă? spune unul. – Sigur că știu. Da, e legumă, o legumă.”

În cerul gurii, ei simt, pesemne, dulceața cuvântului „legumă”, de vreme ce termenul a fost rostit de câteva ori între două înghițituri de *welsh rarebit*. Cât privește tonul, acesta lăsa de înțeles că numai un dobitoc n-ar putea pricepe că, de-acum înainte, eram mai aproape de comerțul cu legume decât de compania oamenilor. Nu eram pe timpul războiului, așa încât colportorii scăpau neîmpușcați. Eram singurul pe care mă puteam baza dacă voiam să dovedesc faptul că potențialul meu intelectual rămăsese superior celui al unei gulii.

Și uite așa s-a născut o corespondență colectivă pe care o continui lună de lună și care mă ajută să rămân legat pe mai departe de cei dragi. Păcatul orgoliului a dat roade. Cu excepția celor de neînduplecat în tăcerea lor încăpățânată, toată lumea a priceput că mă poate regăsi aici, în costumul meu de scafandru, chiar dacă uneori el mă poartă spre țărmurile unor locuri încă neexplorate.

Primesc scrisori cu adevărat remarcabile. Sunt deschise, despăturite și desfășurate în fața ochilor mei ca într-un ritual încet-încet împământenit, care dă corespondenței un aer de ceremonie sacră și mută. Citesc singur, foarte atent, fiecare scrisoare. Parte din ele nu ocolesc tonul grav. Îmi povestesc despre sensul vieții, despre superioritatea sufletului, despre misterul fiecărei existențe – și, printr-un ciudat fenomen de răstălmăcire a aparențelor, oamenii care se folosesc de aceste cuvinte mari sunt chiar aceia cu care n-am avut decât legături mai curând superficiale. Superficialitatea lor masca, se pare, profunzimi nebănuite. Să fi fost eu orb și surd ori chiar e nevoie de lumina unei nenorociri ca să poți cu adevărat vedea cum e un om?

Alte scrisori doar înșiră, în simplitatea lor, mici lucruri care punctează trecerea timpului. Trandafiri culeși la apus, leneveala dintr-o duminică ploioasă, un copil care plânge înainte să adoarmă. Surprinse pe viu, aceste frânturi de viață mă mișcă mai mult ca orice altceva. Fie că ocupă numai trei rânduri, fie că se-ntind pe trei pagini, că vin de la capătul lumii sau de la câțiva kilometri, aceste scrisori sunt comoara mea. Într-o bună zi, aș vrea să pot să le înnădesc una de alta și să fac o panglică enormă care să fluture în vânt ca un fel de flamură înălțată în numele prieteniei.

Așa vom alunga hienele.

Plimbarea

Căldură apăsătoare, ca plumbul. Mi-ar plăcea totuși să ies. Au trecut câteva săptămâni, poate chiar luni, de când nu am părăsit incinta spitalului ca să-mi fac plimbarea ritualică pe esplanada întinsă de-a lungul țărmului. Era încă iarnă, ultima dată. Fuioare înghețate ridicau nori de nisip și, din cauza vântului, cei câțiva gură-cască, înfofoliți bine, trebuiau să meargă pieziș. Astăzi, am poftă să văd Berck-ul în ținută de vară – și plaja, pe care eu o știu pustie, despre care mi s-a spus că acum e înțesată de mulțimea lipsită de griji a lunii iulie. Ca să ieși în drum din pavilionul Sorrel, trebuie să traversezi cele trei parcări zgrunțuroase, denivelate, care-ți pun fesele la grea-ncercare. Uitasem cum arată marșul plimbărețului combatant printre canale de scurgere, găuri în asfalt și mașini parcate pe trotuar.

Iată și marea. Umbrelușele, velele și grupul de oameni care se scaldă în mare completează cartea poștală. E-o mare numai bună pentru vacanțe, liniștită, calmă. Nu are nimic din întinderea imensă, cu reflexe oțelite, pe care-o putem contempla noi, de pe terasele spitalului. Totuși, sunt aceleași creste, aceleași valuri, același orizont începețoșat.

Străbatem esplanada trecând printr-un du-te-vino de cornete de-nghețată și de coapse bronzate. Îmi imaginez că ling o cupă de-nghețată de vanilie de pe-o piele tânără, încinsă de soare. La Berck, un scaun cu rotile e tot atât de banal cât un Ferrari la Monte Carlo, așa că întâlnim peste tot nenorociți descompuși de felul meu, cu saliva curgând din colțul gurii. Claude și Brice mă-nsoțesc în după-amiaza asta. Pe ea o știu de cincisprezece zile, pe el, de douăzeci și cinci de ani și e ciudat să ascult cum prietenul meu dintotdeauna îi vorbește despre mine tinerei care, în fiecare zi, vine să scrie sub dictare această carte. Nu uită nimic, nici că-mi ies ușor din fire, nici că iubesc cărțile și mâncarea bună, nici că am o decapotabilă roșie. Parc-ar fi un povestitor care dezgroapă legendele unei lumi dispărute. „Eu vă vedeam altfel”, spune Claude. Universul meu e de-acum rupt în două, între cei care m-au cunoscut înainte și ceilalți. Oare cum își imaginează că eram? Nu am nici măcar o fotografie în camera mea, ca să le arăt.

Ne oprim în capul scărilor largi care duc la barul de pe plajă și la șirul simpatic și pastelat al cabinelor de duș. Treptele îmi trezesc amintirea intrării în metroul de la Porte-d'Auteuil, pe unde, puștan fiind, o luam când mă întorceam de la piscină, cu picioarele albite de clor. A fost dărâmată în urmă cu câțiva ani, iar treptele nu mai sunt pentru mine decât o fundătură.

„Vrei să ne întoarcem?", mă-ntreabă Brice. Protestez energic, scuturând capul în toate părțile. Exclus să facem calentoarsă înainte de-a ne fi atins adevăratul scop al acestei expediții. Trecem pe lângă un manej de călușei din lemn care-mi sfredelesc urechile cu scârțâitul lor. Dăm peste Fangio – sub porecla asta e cunoscut un ciudat de la spital. Inflexibil ca Justiția, Fangio nu se poate așeza. Condamnat să stea fie în picioare, fie culcat, Fangio se deplasează stând întins pe burtă într-un cărucior pe care-l acționează el singur cu o viteză surprinzătoare. Cine e, de fapt, negrul ăsta înalt, cu alură sportivă, care își face drum răcnind: „Atenție, vine Fangio!"? Habar n-am. Iată-ne ajunși în punctul terminus al periplului nostru, la capătul esplanadei. Nu pentru vreo priveliște inedită am ținut să venim încoace, ci ca să mă pot hrăni cu efluviile care se ridică dinspre niște barăci de la marginea plajei. Sunt așezat în bătaia brizei și-mi simt nările fremătând de plăcerea pe care le-o provoacă un miros vulgar, puternic și insuportabil pentru cei mai mulți dintre muritori. „Aoleu! aud o voce în spatele meu, miroase-a ars."

Și eu, eu nu mă mai satur de mirosul de cartofi prăjiți.

Douăzeci la unu

Bravo! Am aflat numele calului. Îl chema Mithra-Grandchamp.

Vincent probabil că deja traversează Abbeville. Acesta e punctul din care, dacă vii cu mașina de la Paris, drumul începe să ți se pară lung. După autostrada pustie și ultra-rapidă, urmează o șosea națională cu două benzi pe care se-nghesuie un șir neîntrerupt de automobile și camioane.

E-o poveste de-acum mai bine de zece ani. Pe vremea aceea, eu, Vincent și alți câțiva aveam nemaipomenitul noroc de-a ține frâiele unui cotidian astăzi dispărut. Industriaș pasionat de mass-media, proprietarul avusese îndrăzneala incredibilă de-a-și încredința pruncul celei mai tinere echipe din Paris, și asta tocmai când se punea la cale complotul politico-bancar ce urma să-l lase fără titlul pe care-l înființase în urmă cu cinci sau șase ani. Fără s-o fi știut, noi eram ultimele cărți pe care el le juca și ne implicaserăm cu peste sută la sută.

Vincent trece acum de intersecția care, în stânga, o ia în direcția Rouen și Crotoy și intră pe drumul îngust care, străbătând șiragul celor câteva mici așezări, duce la Berck. E un sens giratoriu ce-i zăpăcește pe cei care nu-l cunosc bine. Vincent, care a venit să mă vadă de mai multe ori, nu-și pierde busola. Simțul orientării e completat de acela, împins la extrem, al fidelității.

Eram, așadar, vreo cinci mereu în priză. Dimineața devreme, seara până târziu, weekendurile și uneori peste noapte, noi cinci, cu frenezie inconștientă, făceam treabă cât douăzeci. Lui Vincent îi veneau zece idei mărețe pe săptămână: trei grozave, cinci bune și două catastrofale. Rostul meu era să-l conving cumva să le trieze, asta împotriva firii lui nerăbdătoare, care-ar fi vrut ca totul să se-ntâmple în ora următoare.

Îl aud de-aici cum trepidează la volan și-njură Direcția drumuri și poduri. Peste doi ani, autostrada va duce și la Berck,

dar, deocamdată, nu e decât un șantier pe lângă care caravana de mașini trece încet.

De fapt, eram de nedespărțit. Trăiam, mâncam, beam, dormeam, iubeam și visam numai cu și pentru ziarul nostru. Cine avusese ideea acelei după-amieze la curse? Era o duminică frumoasă de iarnă, senină, rece și uscată, iar noi goneam înspre Vincennes. Niciunul dintre noi nu era un împătimit; cu toate astea, cronicarul sportiv ne stima îndeajuns ca să ne facă cinste la restaurantul hipodromului și să ne dea parola care deschide misterioasa poartă a curselor: un pont. Dacă te luai după el, pontul era clasa-ntâi, garantat și, cum pentru Mithra-Grandchamp raportul era de douăzeci la unu, câștigul se anunța chiar mai frumos decât un cont în bancă.

Vincent a ajuns la intrarea în Berck și, ca tot restul lumii, pe moment se-ntreabă și el ce naiba caută aici.

Veseli, am luat prânzul în sala imensă ce-nconjoară pista de alergare și adăpostește tot felul de borfași dichisiți, fani, tipi suspendați câte-o etapă și alte personaje suspecte din universul cu pricina. Mulțumiți și ghiftuiți, trăgeam cu nesaț din țigări și așteptam să-nceapă cursa a patra, înconjurați de atmosfera aceea încălzită în care cazierele prind a-nflori ca orhideele.

Ajuns în fața mării, Vincent cotește ca să urce esplanada, incapabil să mai recunoască, ascuns de mulțimea turiștilor, decorul pustiu și înghețat al iernilor de la Berck.

La Vincennes, am așteptat așa de bine, că, până la urmă, cursa a-nceput fără noi. Ghișeul de pariuri s-a închis sub nasul nostru, fără ca eu să fi avut răgazul să scot din buzunar teancul de bani pe care mi-l încredințaseră cei din redacție. În pofida tuturor consemnelor de discreție ce fuseseră date, numele lui Mithra-Grandchamp făcuse înconjurul tribunelor, așa că, dintr-un outsider necunoscut, se transformase într-un animal legendar pe care toată lumea ținuse să parieze. Nu ne mai rămânea altceva de făcut decât să urmărim cursa și să nu ne pierdem speranța… După ultima curbă, Mithra-Grandchamp a-nceput să se detașeze. Înainte de finiș, avea vreo cinci lungimi

avans și l-am văzut trecând linia de sosire ca un fulger, cel din urma lui fiind la vreo patruzeci de metri distanță. O rachetă. Cei din redacție exultau, probabil, în fața televizorului.

Mașina lui Vincent se strecoară în parcarea spitalului. Soarele arde puternic. În acest punct, vizitatorilor le trebuie ceva curaj ca să poată străbate, cu gâtul uscat, ultimii metri care mă separă de lume: ușile automate de sticlă, liftul cu numărul 7 și culoarul foarte îngust care duce până la camera 119. Prin ușile întredeschise nu se zăresc decât mumii și fosile pe care soarta le-a aruncat la hotarele vieții. În fața unui atare spectacol, unora li se taie respirația. Au nevoie de ceva timp până să poată veni la mine cu o voce mai sigură și cu privirea mai puțin încețoșată. Când pornesc, au ceva de scufundător la mare adâncime. Pe câțiva i-au părăsit forțele chiar când să-mi treacă pragul și au făcut cale-ntoarsă către Paris.

Vincent bate la ușă, apoi intră, tăcut. M-am obișnuit așa de mult cu privirea celorlalți, încât abia dacă mai bag în seamă sclipirea de spaimă din ochii lor. Oricum, nu mă mai cutremură la fel de tare. Încerc să compun din trăsăturile mele atrofiate de paralizie ceva care s-aducă a zâmbet de bun venit. Vincent îmi răspunde la grimasă cu un sărut pe frunte. E neschimbat. Coama roșcată, mimica încruntată, silueta bondoacă ce se leagănă de pe-un picior pe altul îl fac să semene cu un miner sindicalist venit în vizită la tovarășul lui rănit într-o explozie. Cu garda pe jumătate lăsată, Vincent înaintează întocmai ca un boxer din categoria semigrea. În ziua de la hipodrom, după funestul finiș al lui Mithra-Grandchamp, a spus doar atât: „Niște nemernici. Suntem niște nemernici. Ne fac bucăți la redacție.” Era expresia lui preferată.

Sincer să fiu, uitasem de Mithra-Grandchamp. Povestea asta mi-a revenit în minte chiar acum și a tăiat o urmă de două ori dureroasă. Dorul de-un trecut pierdut definitiv și părerea de rău după toate șansele risipite. Mithra-Grandchamp înseamnă și toate femeile pe care n-am știut să le iubesc, și ocaziile de care n-am profitat, și clipele de fericire pe care le-am lăsat să zboare. Astăzi, mi se pare că toată viața mea nu-i altceva decât o înșiruire de mici ratări. O cursă al cărei rezultat îl știi, și

totuși nu poți paria pe învingător. Apropo, am scăpat cu viață dând înapoi până la ultimul bănuț...

Vânătoarea de rațe

Pe lângă diferitele și inerentele neplăceri pe care mi le provoacă acest *locked-in syndrome*, mai sufăr și de o dereglare serioasă a auzului. Urechea dreaptă e parcă plină cu nisip, iar în cea stângă trompa lui Eustache amplifică și deformează toate sunetele produse mai departe de doi metri jumătate. Atunci când deasupra plajei trece un avion cu vreun afiș care face reclamă la parcul de distracții din zonă, am senzația că în timpan mi-a fost grefată o râșniță de cafea. Dar ăsta e un tămbălău trecător. Cu mult mai cumplit e zgomotul permanent care vine de pe culoar ori de câte ori ușa rămâne deschisă, în pofida eforturilor mele de-a face pe toată lumea sensibilă la problema urechilor mele. Tocurile bocănesc pe linoleum, scaunele cu rotile se ciocnesc, discuțiile se încalecă, oamenii își vorbesc pe tonul unor agenți de bursă în ziua lichidării, aparate de radio pe care nu le-ascultă nimeni sunt totuși deschise și, ca o încununare, o mașinărie electrică de lustruit parchetul prefigurează sonor infernul. Mai sunt și pacienții teribili. Știu pe câțiva a căror unică plăcere e să asculte la infinit aceeași muzică. Lângă mine, a stat un tânăr care primise o rață de pluș dotată cu un sistem de detectare destul de sofisticat. Rața scotea niște sunete vii și ascuțite de îndată ce intra cineva în cameră, adică de vreo sută de ori pe zi. Junele pacient a fost din fericire externat înainte ca eu să apuc să pun în funcțiune planul de exterminare a rației. Îl țin totuși la îndemână, nu putem ști niciodată ce alt cataclism ar fi în stare să declanșeze în disperarea lor familiile celor bolnavi. Însă medalia de aur pentru vecinătate extravagantă revine unei paciente ale cărei simțuri fuseseră complet date peste cap în urma comei. Mușca infirmierele, îi înhăța pe îngrijitori de partea virilă a anatomiei lor și nu putea cere nici măcar un pahar cu apă fără să urle ca din gură de șarpe. La început, aceste false alarme declanșaseră adevărate mișcări de trupe, după care, sleiți de puteri, ceilalți sfârșiseră prin a o lăsa să-și verse năduful oricât, la orice oră din zi ori din noapte. Reprizele acestea dădeau secției de neuro un aer excitant de „cuib de cuci”, așa că eu unul am regretat oarecum când prietena noastră a fost trimisă în altă parte să urle: „Ajutor! Mă omoară!”

În absența vacarmului, odată liniștea redobândită, pot să ascult fluturii care-mi zboară prin cap. E nevoie de multă atenție, chiar de reculegere, pentru că bătaia aripii lor e aproape imperceptibilă. O respirație mai puternică ajunge ca s-o acopere. E straniu – auzul meu nici vorbă să se îmbunătățească, și totuși îi aud din ce în ce mai bine. Trebuie că am urechi fine, de fluture.

Duminică

Întrezăresc prin fereastră fațadele de cărămidă roșiatică luminate sub primele raze ale soarelui. Zidul are exact tenta de culoare a gramaticii grecești a lui Maurice Rat, amintire din anul IV Nici vorbă să fi fost eu un elenist strălucit, pur și simplu îmi place nuanța asta caldă și profundă, care deschide pentru mine încă o lume, una în care te poți plimba pe lângă câinele lui Alcibiade și pe lângă eroii de la Termopile. „Roz antic”, așa îi spun negustorii de vopsele. N-are nimic de-a face cu rozul-plasture de pe holurile spitalului și mai ales cu movul plintelor și canaturilor din camera mea. Ai zice că e ambalajul unui parfum de duzină.

E duminică. Duminica de groază, ziua în care, dacă ghinionul face că nimeni nu și-a anunțat vizita, atunci absolut niciun eveniment nu va întrerupe înșiruirea anemică a ceasurilor. Nici kinetoterapeuta, nici ortofonista, nici psihologa. Un deșert de străbătut, și o singură oază, toaleta, una încă mai scurtă decât de obicei.

În zilele astea, efectul întârziat al libațiilor de sâmbătă seara, conjugat cu gândul la picnicul în familie, la partida de *ball-trap* ori de pescuit de care nu se pot bucura pentru că sunt de gardă, aruncă echipele de îngrijitori într-un soi de beție mecanică, iar ședințele de bărbierit aduc mai curând a ecarisaj decât a thalasoterapie. Nici doza triplă din cea mai bună apă de toaletă nu e de-ajuns ca să mascheze realitatea: puțim.

E duminică. Atenție sporită dacă ceri cuiva să dea drumul la televizor. E chestie de strategie fină. Altfel, există riscul să aștepți trei-patru ore până când sufletul cel milostiv să se-ntoarcă și să schimbe canalul. Uneori, e de dorit să renunți la o emisiune interesantă dacă știi că va fi urmată de o telenovelă smiorcăită, de-un reality show stupid ori de vreun talk-show răcnit. Aplauzele forțate îmi sparg timpanele. Prefer documentarele despre artă, istorie sau animale. Mă uit fără să urmăresc comentariile, așa cum te uiți la un foc cu lemne.

E duminică. Ceasul bate, grav, orele. Pe perete, calendarul standard, micuț, din care filele sunt rupte una câte una, zilnic, anunță că suntem deja în august. Ce paradox face ca timpul, imobil altfel, să gonească aici nestăvilit? În universul meu îngustat, orele se destramă, iar lunile trec ca fulgerul. Nu-

ncetez să mă mir că suntem în august. Prietenii, femeile, copiii – toți s-au risipit în vacanță. Cu ajutorul gândului, reușesc să mă strecor în locurile în care și-au mutat cartierul general de peste vară. Iar dacă vizita îmi sfâșie un pic inima – atâta pagubă! În Bretania, un stol de copii pe biciclete vin de la piață. Chipurile lor sunt luminate de râs. Unii au ajuns deja la vârsta marilor probleme, dar, pe drumul ăsta mărginit de rododendroni, oricine își poate regăsi inocența pierdută. După-amiază se duc să facă turul insulei, cu barca. Motorul se va lupta cu valurile. Cineva se va întinde în capătul bărcii, va închide ochii, lăsându-și brațul să alunece liber peste apa rece. În Sud, trebuie să te ascunzi de soare în casă. Facem acuarele. Un pisoi cu o lăbuță ruptă caută colțurile umbrite din grădină. Mai departe, în Camargue, tăurașii trec pe lângă mlaștina din care răzbat miasme de tot felul. Peste tot, intră pe ultima sută de metri pregătirile pentru marea întâlnire în familie care le plictisește pe toate mămicile, dar care, pentru mine, are ceva de ritual fantastic și uitat: prânzul.

E duminică. Privesc foarte atent cărțile care s-au adunat teanc pe marginea ferestrei, formând un fel de mini-bibliotecă, astăzi inutilă, de vreme ce nu va veni nimeni să-mi citească. Seneca, Zola, Chateaubriand, Valery Larbaud sunt aici, la un metru depărtare, îngrozitor de inaccesibili. O muscă neagră mi se așază pe nas. Scutur capul ca s-o alung. E foarte hotărâtă. Nici în concursul de lupte greco-romane de la Olimpiadă nu s-au văzut înfruntări mai feroce. E duminică.

Domnișoarele din Hong Kong

Mi-a plăcut mult să călătoresc. De-a lungul anilor, spre norocul meu, am putut aduna îndeajuns de multe imagini, efluvii și senzații, astfel că acum pot călători și în zilele în care cerul încins de-aici blochează orice posibilitate de-a ieși. Sunt niște rătăciri stranii. Mirosul înțepător dintr-un bar newyorkez. Mireasma de sărăcie din piața Rangoon. Colțuri de lume. Noaptea albă și înghețată a Sankt Petersburgului ori incandescența incredibilă a soarelui la Furnance Creek, în Nevada. Săptămâna asta am ceva special. În fiecare dimineață, foarte devreme, zbor către Hong Kong, unde are loc seminarul edițiilor internaționale ale revistei mele. Spun în continuare „revista mea", uitând caracterul abuziv al formulei, de parcă posesivul ăsta ar fi un fir care să mă lege încă de lumea vie.

La Hong Kong, mă orientez cu greu, pentru că, spre deosebire de mulți alții, eu n-am vizitat niciodată orașul. Ori de câte ori s-a ivit ocazia, fatalitatea, răutăcioasă, m-a ținut departe de această destinație. Dacă nu mă-mbolnăveam chiar în ajunul plecării, atunci fie îmi rătăceam pașaportul, fie un subiect fierbinte mă arunca în alt capăt de lume. Pe scurt, hazardul însuși îmi pusese interdicție. Odată, i-am cedat locul lui Jean-Paul K., care pe atunci încă nu petrecuse câțiva ani într-o închisoare din Beirut, unde, ca să nu-și piardă mințile, își tot recitase în gând lista celor mai cunoscute soiuri de viță de Bordeaux. Îi râdeau ochii în spatele ochelarilor cu rame rotunde când mi-a adus un telefon fără fir, ultimul răcnet la vremea aceea. Îmi plăcea de Jean-Paul, dar nu l-am revăzut pe cel luat ostatic de Hezbollah, rușinat fiind, poate, că preferasem să joc un rol de mâna a doua în universul lucrurilor mărunte. Acum, eu sunt cel luat prizonier, el e omul liber. Și, dacă tot nu cunosc toate castelele din Médoc, am pornit să găsesc altă litanie cu care să-mi mobilez orele pustii. Număr țările în care se editează revista mea. Douăzeci și opt de state au intrat deja în această O.N.U. A seducției.

Apropo, pe unde mai sunteți, dragele mele surori, ambasadoare neobosite ale celebrului nostru *french touch?* Toată ziulica în salonul vreunui hotel v-ați străduit – pe chinezește, englezește, în thai, portugheză ori cehă – să găsiți răspunsul la cea mai metafizică dintre întrebări: cine este

femeia *Elle?* Îmi imaginez că vă plimbați prin Hong Kong, pe străduțele luminate de neoane, unde se vând calculatoare de buzunar și boluri de supă cu tăiței, urmând veșnicul papion al PD.G.-ului nostru, care impune ritmul. Pe jumătate Spirou, pe jumătate Bonaparte, el nu se oprește decât în fața zgârie-norilor pe care-i examinează cu un aer așa de hotărât încât ai zice că are de gând să-i înghită.

Încotro, generale? Sărim la bordul ambarcațiunii care duce la Macao, unde putem prăji câțiva dolari în infern, sau mergem la barul Felix din Peninsula, hotelul decorat de Philippe S., designerul francez? Un acces de narcisism mă-ndeamnă să aleg a doua variantă. Și iată-mă pe mine, care altfel urăsc să fiu fotografiat, efigie în această cafenea aeriană și luxoasă, reprodusă pe spatele unui scaun, ca alte vreo zece figuri pariziene cărora Philippe S. Le-a făcut portretul. Se-nțelege, operațiunea a avut loc cu câteva săptămâni înainte să mă transform într-o sperietoare de ciori. Habar n-am dacă scaunul meu are mai mult sau mai puțin succes decât celelalte, dar, orice-ar fi, vă rog să nu-i spuneți barmanului care e adevărul. Tipii ăștia sunt toți niște superstițioși, așa că nicio chinezoaică frumoasă-foc și cu fustă scurtă n-ar mai ajunge să se așeze pe mine.

Mesajul

Deși acest colț de spital are ceva de colegiu anglo-saxon, obișnuiții cantinei nu au nicio treabă cu Cercul poeților dispăruți. Fetele au o privire aspră, băieții sunt tatuați și unii dintre ei poartă inele pe degete. Se adună, fiecare în căruciorul lui, și, fumând țigară de la țigară, vorbesc despre motoare. Cu toții par să ducă o cruce pe umerii deja curbați, un destin de condamnați la galere, pentru care șederea la Berck e doar o întâmplare petrecută între copilăria de câine bătut și viitorul de exclus consacrat. De câte ori fac turul grotei lor afumate, se lasă o tăcere de mormânt, însă în ochii lor nu pot citi nici milă, nici compasiune.

Prin fereastra deschisă se aud bătăile inimii de bronz a spitalului – ceasul care face aerul să vibreze la fiecare sfert de oră. Pe o masă ticsită cu pahare goale, zace o mașină de scris cu o foaie de hârtie roz gata pregătită. Pagina e neîncepută, dar sunt convins că-ntr-o bună zi acolo va fi un mesaj pentru mine. Aștept.

La Muzeul Grévin

Astă-noapte, în vis, am vizitat Muzeul Grévin. Se schimbase mult. Păstrase intrarea stil Belle Époque, oglinzile deformante și cabinetul fantastic, dar galeriile cu personaje din actualitate fuseseră desființate. Într-una dintre primele săli, nu am recunoscut din start efigiile expuse. Fuseseră îmbrăcate în haine de oraș, așa că am fost nevoit să le examinez rând pe rând și să mi le închipui în halate albe, și abia apoi să-mi dau seama că toți acești gură-cască în tricou, fetele în fustă scurtă, menajera împietrită lângă cărucțul ei, tânărul cu cască de motociclist erau, de fapt, infirmierele și îngrijitorii de ambe sexe care, de dimineața până seara, trec pe la capul patului meu. Erau cu toții acolo – statui de ceară –, și cei tandri, și cei brutali, cei sensibili, indiferenții, cei dinamici, leneșii, cei de care te lipești imediat și cei pentru care nu sunt decât un bolnav ca oricare altul.

La început, unii dintre ei m-au înspăimântat. Îi vedeam ca pe niște cerberi ai pușcăriei mele, instrumentele unui complot abominabil. Apoi i-am urât pe alții, atunci când mi-au răsucit un braț încercând să mă așeze în scaunul cu rotile, când m-au uitat o noapte-ntreagă în fața televizorului sau când m-au abandonat într-o poziție dureroasă, în pofida protestelor mele. Preț de câteva minute sau ore, am simțit că i-aș putea ucide. În cele din urmă, pentru că timpul înghite și cele mai cumplite furii, au devenit niște cunoscuți care, mai bine sau mai rău, își duc la capăt delicata misiune: să ne poarte ei un pic crucea, atunci când ne rănește prea tare umerii.

I-am gratulat cu porecle pe care le știu numai eu, ca să-i pot întâmpina cu vocea mea tunătoare și intimă, atunci când intră în cameră: „Salut, ochi albaștri!”, „Bună, puștiulică!”. Bineînțeles, ei habar n-au. Tipul care face balet în jurul patului meu și care pozează în rocker când mă întreabă „Cum mai merge?” e David Bowie. Profu’ mă face să râd, pentru că are cap de copil, dar părul grizonant și un aer foarte serios când lansează veșnica propoziție: „Numai de nu s-ar întâmpla nimic!” Rambo și Terminator nu sunt, după cum puteți bănui, taman niște modele de tandrețe. O prefer pe Termometru – care, dacă n-ar uita sistematic obiectul cu pricina sub axila mea, ar fi de-un devotament exemplar.

Sculptorul în ceară de la muzeu a surprins în mod inegal figurile și mutrișoarele acestor nordici instalați de generații între vânturile Coastei de Opal și pământurile rodnice ale Picardiei, oameni care vorbesc fericiți în dialect de îndată ce rămân singuri, ei între ei. Unele statui abia dacă seamănă. Ar fi fost nevoie de talentul unui miniaturist medieval, ale cărui penițe știau să reînvie ca prin farmec norodul din Flandra. Artistul nostru n-a avut harul ăsta. Totuși, a reușit să prindă, cu naivitate, șarmul tineresc al elevelor în practică la infirmerie, brațele lor durdulii de fete și culoarea care le împurpurează obrajii plini. Mi-am spus, părăsind sala, că-i iubeam pe toți – călăii mei.

În următoarea sală am avut surpriza să descopăr chiar camera mea de la spital, reprodusă aproape fără greș. Însă, de cum te apropiai, fotografiile, desenele și afișele se dovedeau a fi un *patchwork* de culori vagi, un decor care dă iluzia distantei, întocmai ca detaliile dintr-un tablou impresionist. În pat nu e nimeni, doar adâncitura din mijlocul cearșafurilor galbene, aureolată de-o lumină palidă. De data asta identific fără nicio ezitare personajele înșirate pe laturile acestui culcuș abandonat. Sunt membrii gardei apropiate care s-a strâns spontan în jurul meu a doua zi după catastrofă.

Așezat pe un taburet, Michel umplea conștiincios caietul în care cei aflați în vizită consemnează fiecare frază a mea. Anne-Marie aranja un buchet de patruzeci de trandafiri. Bernard ținea deschis, cu o mână, *Le Journal d'un attaché d'ambassade*, al lui Paul Morand, iar cu cealaltă făcea un gest avocățesc. Așezați pe vârful nasului, ochelarii rotunzi, cu rame metalice, îi completează ținuta de tribun profesionist. Florence, cu pletele negre care-i încadrează surâsul melancolic, prindea în bolduri pe-o tablă de plută desenele copiilor, iar Patrick, sprijinit de perete, părea dus pe gânduri. Din tabloul ăsta parcă viu, se desprindea o blândețe imensă, o tristețe împărtășită și-un strop concentrat din îngândurarea afectuoasă pe care o resimt ori de câte ori trec pe-aici acești prieteni.

Am vrut să-mi continui periplul, să văd dacă muzeul nu-mi rezerva și alte surprize, dar, pe un culoar întunecos, un paznic mi-a băgat lanterna fix în ochi.

Am clipit. Trezit, am văzut o infirmieră mignonă și cu brațe durdulii aplecată peste mine, cu lanterna de buzunar în mână: „Să vă dau somniferul acum sau peste-o oră?”

Fanfaronul

Elev la liceul parizian pe ale cărui bănci mi-am tocit prima pereche de blugi, încercam să stau prin preajma unui lungan roșcat pe nume Olivier, extrem de simpatic datorită mitomaniei galopante de care suferea. Cu el alături, n-avea niciun rost să mai mergi la cinema. Aveai totdeauna cel mai bun loc din sală, iar filmul nu era de ici de colo. Lunea ne gătea la rece cu povești de weekend demne de *O mie și una de nopți*. Dacă nu petrecuse duminica împreună cu Johnny Hallyday, e pentru că fusese la Londra ca să vadă următoarea peliculă din seria lui James Bond, cu Honda cea nouă. Motoarele japoneze tocmai intrau pe-atunci în Franța și făceau furori în recreații. De dimineața până seara, amicul nostru ne legăna în plasa minciunilor lui mai mici sau mai gogonate, inventând fără nicio reținere noi și noi istorii, chiar dacă ajungeau să se bată cap în cap. Orfan la zece dimineața, copil singur la părinți pe la prânz, după-amiază își descoperea patru surori, dintre care una campioană la patinaj artistic. Taică-său, un funcționar cinstit în realitate, devenea, de la o zi la alta, părintele bombei atomice, impresarul Beatles-ilor sau fiul ilegitim al generalului de Gaulle. Olivier însuși renunțase să pună vreun pic de ordine în propriile baliverne, așa că nici noi nu-i scoteam pe ochi incoerența.

Dacă ne servea o fabulație de-a dreptul indigestă, manifestam minime rezerve, însă el protesta plin de bună-credință cu un șir de „Să mor eu!” atât de indignat încât trebuia să renunțăm pe loc.

Olivier n-a ajuns nici pilot de vânătoare, nici agent secret și nici consilierul vreunui emir, așa cum plănuise. Oarecum previzibil, își folosește în publicitate inepuizabilul talent de-a polei lucrurile.

Regret un pic faptul că l-am privit pe Olivier de sus, pentru că, acum, îl invidiez pentru cât de bine stăpânea arta de a-și spune povești. Nu cred că aș putea atinge vreodată ușurința lui, chiar dacă am început să-mi creez singur destine-substitut pline de glorie. Am clipele mele când sunt pilot de Formula 1. Sigur m-ați văzut pe circuitul de la Monza ori Silverstone. Mașina de curse albă, fără marcă și număr – acela sunt eu. Întins în pat, pardon, în cockpit, iau curbele cu viteză maximă,

iar capul meu îngreunat de cască se înclină dureros sub efectul gravitației. Sunt și soldat într-un serial TV despre marile bătălii ale istoriei. Am luptat la Alésia, la Poitiers, Marignan, Austerlitz și Chemin des Dames. Rănit în timpul debarcării din Normandia, încă nu știu să spun dacă voi ajunge în Dien Bien Phu. Sub palmele kinetoterapeutei sunt un outsider care participă la Turul Franței, chiar în ajunul unei etape antologice. Ea se ocupă de mușchii mei explodați de-atâta efort. Am urcat în zbor pe Tourmalet. Încă mai aud mulțimea aclamând pe marginea drumului, în vârf, apoi aerul șuierând în urechi, la coborâre. Am sosit cu un sfert de ceas înaintea tuturor vedetelor din pluton. „Să mor eu!”

„A day in the life[5]”

Iată-ne aproape ajunși la capătul drumului, nu-mi mai rămâne decât să vă spun povestea zilei de 8 decembrie 1995, vinerea neagră. Aș vrea să descriu ultimele mele momente de pământean în perfectă stare de funcționare, însă, pentru că am amânat atât de mult, acum, când să fac saltul periculos în propriul meu trecut, simt că ametesc. Nu știu de la ce capăt să apuc orele acelea apăsătoare și inutile, imposibil de adunat, întocmai ca bilușele de mercur dintr-un termometru frânt în două. Cuvintele se eschivează. Cum să evoci grația și căldura trupului tânăr al brunetei înalte lângă care te-ai trezit pentru ultima dată, fără să-i acorzi atenție, aproape morocănos? Totul era cenușiu, păstos și resemnat: cerul, oamenii, orașul hărțuit de mai multe zile de greva din Transporturi. Alături de milioanele de parizieni, eu și Florence intram în malaxorul încâlcit al zilei, cu privirile goale, cu fețele trase, ca niște zombi. Executam mecanic toate gesturile acelea care, astăzi, mi se par miraculoase: să te bărbierești, să te-mbraci, să-ți bei ciocolata. Stabilisem cu câteva săptămâni în urmă că acum voi încerca un model nou de mașină, pe care firma importatoare îl punea la dispoziția mea cu șofer cu tot, pentru o zi întreagă. La ora fixată, un tip tânăr, stilat, așteaptă deja în fața porții, sprijinit de-un BMW gri-metalizat. Analizez de la fereastră berlina puternică, masivă și foarte solidă. Mașină de ștabi! – mă-ntreb ce față o să am eu, cu vesta mea de jeans, odată urcat în ea. Îmi sprijin fruntea de geam, ca să simt sticla rece. Florence îmi mângâie încet ceafa. Ne luăm rămas-bun pe fugă, buzele noastre abia dacă se-ating. Am luat-o deja în jos pe scările care miros a ceară de lustruit. Are să fie cea din urmă mireasmă a vremurilor de-altădată.

I read the news today, oh, boy[6]…

Între două calupuri de știri apocaliptice din trafic, auzim la radio o piesă a Beatles-ilor, A day in the life. Era să spun o piesă „veche” a Beatles-ilor – pleonasm cras, de vreme ce ultima lor înregistrare e de prin 1970. BMW-ul, cochilie plăcută și voluptuoasă, trece prin Bois de Boulogne ca un covor fermecat. Șoferul meu e simpatic. Îi împărtășesc planurile mele

[5] „O zi din viață” (în engleză în original) (n. tr.).
[6] „Am citit știrile azi, o, Doamne…” (în engleză în original) (n.tr.).

pentru după-amiază: să-mi iau băiatul de la maică-sa, adică de la vreo patruzeci de kilometri de Paris, și să venim împreună în oraș.

He did not notice that the lights had changed[7]*…*

Din iulie, de când am plecat de-acasă, eu și Théophile n-am mai stat de vorbă singuri, ca-ntre bărbați… Mă gândesc să-l duc la teatru, să vadă ultimul spectacol cu Arias, după care să mergem în Place Clichy să mâncăm stridii într-o braserie. Hotărât lucru, vom petrece împreună sfârșitul de săptămână. Numai să nu ne strice greva planurile.

I'd like to turn you on[8]*…*

Îmi place bucata asta de melodie, cu toată orchestrația în crescendo până la explozia notei finale. Ai zice că-i un pian care cade de la etajul șaizeci. Am ajuns la Levallois. BMW-ul oprește în fața redacției. Îi spun șoferului că ne revedem la ora trei.

La birou, mă așteaptă un singur mesaj – dar ce mesaj! Trebuie să o sun urgent pe Simone V, fost ministru al Sănătății, ex-cea mai populară femeie din Franța și ocupantă pe viață a celei mai de sus trepte din Panteonul imaginar al revistei. Cum genul ăsta de telefon nu e niciodată rodul hazardului, mă întreb oare ce-om fi spus sau făcut de am stârnit reacția acestui personaj cvasi-dumnezeiesc. „Cred că nu-i foarte încântată de poza publicată în ultimul număr…", îmi șoptește secretara. Iau numărul cu pricina și dau peste fotografia incriminată – un montaj care mai curând ne ridiculizează decât ne pune în valoare idolul. Ține de misterele meseriei noastre: muncim câteva săptămâni pe un subiect, îl trecem prin cele mai experte mâini, dar nimeni nu bagă de seamă gogomănia care i-ar sări în ochi și unui redactor începător, după numai cinșpe zile de stagiu. La telefon, trebuie să fac față unui uragan. E convinsă că de ani de zile revista urzește un complot împotriva ei, așa că e aproape imposibil să o fac să înțeleagă că, din contră, se bucură aici de un adevărat cult. În mod normal, Anne-Marie, șefa redacției, ne salvează din asemenea dezastre. Ea are o răbdare de înger cu toate celebritățile, or, gradul meu de diplomație mă apropie mai curând de căpitanul Haddock decât

[7] „El nu observă că luminile se schimbaseră…" (în engleză în original) (n.tr.).

[8] „Mi-ar plăcea să te seduc…" (în engleză în original) (n.tr.).

de Henry Kissinger. La sfârșitul convorbirii, după trei sferturi de ceas, sunt terminat, cârpă.

Pentru nimic în lume, chit că le consideră „cam plicticoase”, doamnele și domnii redactori-șefi din grup n-ar rata mesele pe care Geronimo – sau, pentru fani, Ludovic al XI-lea ori Ayatollahul – le dă „ca să facem bilanțul”. La ultimul etaj, în cea mai spațioasă dintre sălile de masă, rezervată pentru conducere, șeful cel mare administrează în doze precise semnele care te-ajută să calculezi cota de afecțiune de care se bucură fiecare angajat. De la tonul cald cu care laudă la replica tăioasă, aspră, el deține un întreg repertoriu de expresii ale feței, grimase și scărpinături în barbă pe care, de-a lungul anilor, noi am învățat cum să le descifrăm. N-am nicio amintire de la această ultimă reuniune, afară de aceea că am băut apă pe post de cucută a condamnatului. S-a servit, cred, carne de vițel. Poate că am contactat boala vacii nebune, de care încă nu se știa pe-atunci. Avem timp să vedem ce va fi, incubația durează cincisprezece ani. Singura moarte anunțată, a cărei cronică ținea Parisul în priză, era aceea a lui Mitterrand. Are să treacă de weekend? La urma urmei, el mai avea o lună de trăit. Nenorocirea, cu mesele astea, e că nu se mai termină odată. Când mă reîntâlnesc cu șoferul, seara deja se prelinge pe fațadele de sticlă. Ca să câștig timp, mă strecor ca un hoț pe la birou, fără să spun nimănui „la revedere”. E trecut de patru.

— O să prindem ora de vârf…

— Îmi pare rău.

— E păcat, e timpul dumneavoastră…

Pentru o clipă, simt că-mi vine să las totul baltă, să anulez biletul la teatru, să amân întâlnirea cu Théophile și să merg acasă, să mă vâr sub pătură, să dezleg cuvinte încrucișate, cu o farfurie de brânză alături. Mă hotărăsc să rezist senzației de sfârșeală care m-a cuprins.

— N-avem ce face, o luăm pe autostradă.

— Cum doriți…

Oricât ar fi de puternic, BMW-ul înțepenește în coada de pe Pont de Suresnes. O luăm pe lângă hipodromul de la Saint-Cloud, apoi prin dreptul Spitalului Raymond-Poincaré à Garches. Nu pot trece pe-aici fără să-mi aduc aminte o

întâmplare destul de sinistră din copilăria mea. Eram elev la liceul Condorcet și profesorul de sport ne aducea pe stadion ca să facem în aer liber niște ore pe care le detestam mai mult ca orice. Într-o zi, mașina care ne ducea a lovit în plin un om ce ieșise în fugă din clădirea spitalului. S-a auzit un zgomot ciudat, scrâșnitul frânelor, și omul a murit pe loc, lăsând o dâră de sânge pe parbrizul mașinii. Era tot o după-amiază de iarnă. Până să fie încheiate toate procesele-verbale, se lăsase seara. Ne-am întors în Paris cu alt șofer. În spatele autobuzului, cântam cu voci speriate *Penny Lane*. Din nou Beatles. Oare ce fel de muzică își va aminti Théophile la patruzeci și patru de ani?

Am ajuns, după o oră și jumătate de mers, la destinație, adică în fața casei în care am trăit zece ani. Cade ceața peste grădina unde au răsunat cândva, în vremurile bune, atâtea hohote de râs și țipete de bucurie. La intrare, așezat pe rucsacul pregătit pentru weekend, Théophile ne așteaptă. Mi-ar plăcea să aud vocea lui Florence, iubita mea de-acum, dar cred că e deja în drum spre ai ei, pentru rugăciunea de vineri seara. Am să încerc să dau de ea după ce ieșim de la teatru. Am luat parte o singură dată la ritualul evreiesc de vineri seara. Eram chiar aici, la Montainville, în casa bătrânului medic tunisian care a asistat nașterea celor doi copii ai mei. Mai departe, totul e incoerent. Privirea mea se tulbură, mintea intră în ceață. Mă urc totuși la volanul BMW-ului, atent la beculețele portocalii aprinse pe bord. Merg în ralanti, recunosc cu greu, în lumina farurilor, curbele pe care le-am luat fără probleme de-atâtea sute și mii de ori. Simt pe frunte broboane de transpirație și, când ne întâlnim cu altă mașină, o văd dublu. Trag pe margine la prima intersecție. Ies clătinându-mă din BMW Abia mă țin pe picioare. Mă-ntind pe bancheta din spate. Am o idee fixă: să mergem la Diane, cumnată-mea, care e infirmieră. De îndată ce ajungem, pe jumătate inconștient, îi spun lui Théophile să fugă imediat s-o cheme. Diane apare în câteva secunde. Mă examinează în mai puțin de un minut. Aud verdictul: „Mergem la spital. Urgent!” Sunt cincisprezece kilometri. De data asta, șoferul demarează cu toată viteza, ca la curse. Mă simt foarte ciudat, de parcă aș fi înghițit o pastilă de LSD, și-mi spun că fanteziile astea nu se mai potrivesc cu vârsta mea. O clipă nu-mi trece prin gând că s-ar putea să mor. Pe șoseaua spre

Mantes, BMW-ul toarce la fiecare curbă strânsă și, claxonând fără oprire, își face loc și depășește un șir întreg de mașini. Încerc să spun ceva – „Mai încet, are să fie bine, nu-i cazul să facem un accident…” –, dar niciun sunet nu iese din gura mea și capul mi se clatină, imposibil de controlat. Îmi vin în minte Beatles-ii cu piesa lor de azi-dimineață. *And as the news were rather sad, I saw the photograph*[9]. Repede, la spital. Aici, oameni care aleargă în toate direcțiile. Sunt luat pe brațe și pus într-un scaun cu rotile. Portierele BMW-ului se închid cu un zgomot plăcut. Cineva mi-a spus odată că recunoști o mașină bună după calitatea sunetului cu care se-nchid portierele. Neoanele de pe hol mă orbesc. În lift, niște necunoscuți mă încurajează, iar Beatles-ii atacă finalul piesei *A day in the life*. Pianul care se prăbușește de la etajul șaizeci. Până să se facă țăndări, mai am timp pentru un ultim gând. Să anulez biletul la teatru, oricum am fi întârziat. Mergem mâine seară. Chiar așa, unde s-a dus Théophile? Și mă scufund în comă.

[9] * Versurile originale sună astfel: And though the news were rather sad […], I saw the photograph, „Și, deși veștile nu erau bune […], Am văzut fotografia” (n.tr.).

„Prima zi”

Vara se apropie de sfârșit. Nopțile sunt răcoroase, așa că din nou mă vâr sub păturile albastre, cu ștampila „Hôpitaux de Paris”. Fiecare zi adună lotul de chipuri cunoscute pe care vacanța le pusese între paranteze: spălătoreasă, dentistul, administratorul, infirmiera care acum e bunica micuțului Thomas și tipul care în iunie și-a rupt degetul în balamalele unui pat. Obișnuințele, obiceiurile sunt regăsite. „Prima zi de spital” vine să-mi confirme o certitudine: am început de-adevăratelea o viață nouă și ea se desfășoară aici, între pat, scaunul rulant și holurile astea.

Mormăi un cântecel cu un cangur, imnul-etalon al progreselor mele la ortofonie:

„Cangurul a sărit peste zid,
Peste zidul de la Zoo,
Doamne, ce înalt era,
Doamne, ce frumos era!”

Despre „prima zi” a celorlalți nu au ajuns la mine decât ecouri surde. Voi ști în curând mai multe, asta după ce călătorii vor face iarăși drumul către Berck, cu traista plină de noutăți formidabile. Cică Théophile umblă cu niște bascheți cu beculețe care sclipesc de câte ori pășește. Poate fi urmărit pe întuneric. Aștept și savurez ultima săptămână din august cu inima aproape ușoară fiindcă, pentru prima dată după atâta vreme, nu mai am senzația cumplită a unei numărători inverse care, pornită chiar la începutul vacanței, aproape că o strică integral și iremediabil.

Ghemuită la măsuța pliantă care ține loc de birou, Claude recitește paginile pe care de două luni încoace, ai răbdare, le-am smuls din neant în fiecare după-amiază. Sunt câteva texte pe care le redescopăr cu plăcere. Altele ne dezamăgesc. Să avem oare o carte? În timp ce-o ascult citind, îi privesc pletele întunecate, obrajii foarte palizi, pe care soarele și vântul abia dacă le-au colorat un pic, mâinile cu vinișoare lungi, albăstrui, toată regia aceasta care va deveni amintirea unei veri de studiu. Caietul mare, albastru, ale cărui pagini de dreapta le umple cu scrisul ei ascuțit și conștiincios, penarul de școlăriță,

plin cu stilouri, pachetul cu șervețele de hârtie gata să combată expectorațiile cele mai crunte și portmoneul de rafie roșie din care scoate periodic câteva fise, pentru cafea. Zăresc prin fermoarul întredeschis cheia unei camere de hotel, o cartelă de metrou și-o bancnotă de-o sută de franci împăturită în patru – sunt, parcă, niște obiecte culese de-o sondă spațială trimisă pe Terra ca să studieze modurile de a locui, călători și face comerț ale pământenilor. Spectacolul mă descumpănește și mă pune pe gânduri. Oare există undeva în tot cosmosul ăsta niște chei care să deschidă costumul meu de scafandru? O linie de metrou fără punct terminus? O monedă suficient de puternică încât să-mi răscumpere libertatea? Trebuie căutat în altă parte. Plec într-acolo.

Berck-Plage, iulie-august 1996